Массо а мехкий пролетареш, вlашагlкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» ОРГАН ЧЕЧЕНО-ИНГУШСКОГО ОБКОМА КПСС, ВЕРХОВНОГО СОВЕТА И СОВЕТА МИНИСТРОВ ЧЕЧЕНО-ИНГУШСКОЙ АССР

Газет арадувл 1923 шера дена ● ЕРА, 4 январь, 1979 шу. ● № 2 (5078). ● Мах 2 кепиг.

КЕРДАЧА ШЕРА — КЕРДАЧА КОТАЛОНАШКА!

БIАЬСТАННА — КИЙЧО

ДИКА ТОАЮ ТЕХНИКА

БIаьсти кхачале дергдола балхаш хаьнахьа дIадоладелчи агротехнически диниггIйолча хана чаккхдоахилеса iан замалах техника тешаме кийчъярах тийша долга кхета я деш, къахьег тха совхоза мастерске болхлоша, механизатораша. Воахаме йолча 160 тракторах гурахьек Iайн тоае езаш я 42 трактор. Царех 21 тоальй дIадахача шера йиълагIча квартале. Наурски района механизаторий тIехьехам хьал а даьца, ерригa техника укх шера 23 февраль тIакхоачаш тоаль яккха декхар тIайийцад ремонтникий коллективо.

Йоккхея дарглатен я совхоза мехмастерскеш. Керттерча цехе цкъе дIаоттаьь 16 трактор тоае йиш я. Йолаш я тайп-тайпара запасной оатталаш, узлаш. Мастерской цехашна латтела стационий ковкъосталца чоалхане йоаца оатталаш хьаc, тиигъенгараш тоае йиш я.

БIаьстии аьхнин штате а волаш 19 саг болх беш хул мехмастерске. Цхьабакъда, кхашка цу балхаш чанх е дaьхна, гурахьен Iайн техника тоаю ха хьатIедттача кхы а шй саг хьаец балха, керттерча даькъе балха опыт йола механизатораш.

Мастерске хIана болх беш мел вар шнй балха говзанца ва. Масала, Талхигов Салауди. Дукха хIана ца вашш 19 шу да цо юртбоахама техника тоаеш болх бу. Цо керда хьаль моллатIа оатхал заводе яьчоя къоастве йиш йолаш хилац. Бохкха пайда бу цо совхоза хIара шера балха рацпредложенеш юкъенхувлаш а. Масала, геттара хала хул аьттехьара аьрдехьа тIахьоазаю фент корае. Уж мастерско хьас йиш йолаш я хIана Салауде яьча рацпредложенега хьежжа.

Талхигов сашиа дукхача хана дена болх беш шоай декхарех дика лоархIабеш ба аьшкапхьар Куркаев Умар, сварщик Ахтаханов Хьамзат, кхыбараш.

Дукхача хана дена мастерске болх бечарна уллуй, цар балха говзал — Iомаеш къахьегаш ба кьонабараш а. Ишта ва ВЛКСМ Ачхой-Мартановски райкома бюро член йола комсомолец Надаев Мовлид. Мовлида сайна балха нормаш тIехкхоачашъеш къахьег кьоначи слесара Катиев Мохьмада, цун хашпара болча кхыгар.

Вай республика кхыча боахамашка а санна, техника тоаеча хана тхона а кхоачам хилац «Сельхозтехника» объединене луча оатхалех. Из бахьан долаш тоаьш йоаца оатхалаш тхоай низаца хьа ца йича делац тха: Цу гIулакха эша металл а лиц «Сельхозтехнико» кхоачам хилала.

Мастерски заведующех Цуиева Вахех дувца безам ба са къьастта. 1948 шера дена ва из юртбоахама техникаца «гаргало тесса», хIаьта «Лермонтовский» совхозе болх бу 20 шу совгIа ха я. Техника дика йовзаш волча цо доккха ковкъостал ду рационализатораша цар предложенеш технически ийса вIаштIехьйоахаш. Трактор е кхыйола машин тоаеча ковкъостал, хьехам эшаш шийна тIебаьи саг хьежам ца луш дIаваьхийтац цо. Из бахьан долаш сий ду цун коллективе.

Дика вIаштIехьдаьхад мастерске коллектива балха хьалаш. Ерригача цехашка дина йоахъю батареяш летт. Тайп-тайпара а махьха дарегIа а яхача кийчбу мастерскена юкхе йоаллача столове. Мукъача хане шашкех, доминох ловза, керда газеташ, журналаш деша йиш я цу гIулакха хьакъоа стаььча моттиге. Цига хIара кIиргIа совхоза агитатора ша беседаш, политинформацеш ю вай мехкен доазол дехьен хиннача керда гIулакхех лаьца. Дукха хьа йоацаш: «Целина» яха Л. И. Брежнева яздаь книжка дийшад мастерске болхлоша. Цу книжка чудоаш дег тIара къонбилбеш тIайийпар беритешa.

Мастерске болхлоша керттерча даькъе тракторий двигателаш, электрооборудований, кхыйола системаш узлаш тоаю. ХIаьта трактор вIашагIъяккха а, юхавIашагIйолла а, цуй ходовой даькъ тоаде а декхарийла трактористаш шоаш ба. Цудукха мастерске болхлоси дукхагIа механизатораш хул цига. Уж лаьрххIа къоастаяьча машинаца гуйрийна балха аьа а боалабу, сайрийна цIа а буг.

Шоай балха хьалаш вIаштIехьдахара совхоза кулгалхоша еча йоахкенга хьежжа оасаре къахьег ремонтникаша. ЙиълагIча квартала планал совгIа вдъ а йолаш, 23 трактор тоайир цар керда шу тIакхачалехьа. Царел совгIа аххьаца «зIамига» ремонташ еш планагIа йовка 8 трактор тоальй.

ХIана тоаеш латт 12 трактор. Цар хьалага хьежача гуш да, 8 трактор шин — кхаь дийнахьа тоаль яккхи вIаштIехьдаргдолга.

Сихаьь тоаеш я селкаш, культиватораш, кхыйола тIехьажкаш инвентарь. Къьаста дика вIаштIехьбаьккхаб из болх дуккха орденийи медалий кавалера Захаев Лече кулгалдеча мехотряде.

Парте Центральни Комитета ноябрьски Пленумен СССР Лакхехьарча Совета Х-ча сесси рашенешка лаьрхIача бесси, пятилетиа диъ-лагIча шерара юртбоахама балхаш чакхдахара тешаме кийчо е царцагIбаьккха тха берригa механизатораши ремонтникаши.

М. БИШИРИЕВ,
Ачхой - Мартановски района «Лермонтовский» совхоза инженер.

Грозненски «Нефтохимзапчасть» завода ковнхагIйола мастер Данаев Султан Усамович керте латтача махино - сборочни участа коллективо вайоан продукции арахецара пятилетка хьалхарча кхаь шера план 1978 шера 5 декабре дIадахача шера кадани 27 декабрен кхоачашйир. Паччахьалкхен планал совгIа арахийцар иттиш эзараш соьмий мехьа тайп-тайпара продукци.

Уж толамаш доахача доккха дакъе юкъедихьад слесара - инструментальщика Болдырев Александра. Гарод Волжски совхка ерригсоюзни слесарий - инструментальщикий конкурсе дакъа лоацаш хилар из, хIаьта шоллагIа моттиг а яьккхар. Цо пятилетка кхаь шера план хьалхарчарца кхоачашйир. Цул дукха тIехьа ца яусаш къахьегаш ва цун воша, слесарь - инструментальщик Болдырев Сергей. ХIара сменагIа нормаш 125—130 процент кхоачаш а еш, шоеш кийчъю продукци дикеп тIехдикен мара хилийтац цар. Царна коммунистически къахьегама ударник яха сийлен цIи енна.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа) юкхагIйола мастер С. Данаев, слесараш-инструментальщикаш, вежарий БолдыревгIар Александре Сергейи.

И. ПЛИЕВА сурт.

ХАНАЛ ИТТ ДИ ХЬАЛХА

ДIадаха шу дика чакхдаьккхад Грозненски № 2 йолча гIишлон материалий комбината болхлоша. Продукци маьхала лаккхаре, валовин товарни продукци арахецара пятилетка кхоалагIча шера план 20 декабре кхоачаш а ь, планагIа лаьрхIачул совгIа ара а хийца маьхала лыдкхар 200 эзар сома мах бола товарни продукци.

Ханал дукха хьалха пятилетка кхаь шера план кхоачаш а ь, социалистически къьо хьалха латташ хиларца белгалбаьнна ба выставщикаш К. Наливкин, М. Матаев, Д. Хутаев, сушильщица Т. Садыкова, кхы дукха барей.

К. МИРЗАЕМОВ,
Грозненски № 2 йолча гIишлон материалий комбината директор.

ТIехдика продукци

Укх тIеххьарча шерашка дукха балхаш ду «Автоспецоборудование» яхача Грозненски опытно - экспериментальни завода болхлоша арахеца продукци ма-могга дикагIа хилийтара. Цу даькъе дика каьнинай машинашъерий. Цар хьаеча цхьайолча продукцена шу чакхдоалача хана паччахьалкхен дикала Знак елар. Ишта соахка ноябрь бетта паччахьалкхен дикала Знак хьоаьйир пиъ ах тоан хьаьгейс низ болчи гаражни гидравлически цIара-цIура.

Ше мел кийчъю продукци дикси тIехдикен мара ца хулийташ къахьегаш я Даниленко Юрий Макаровича кулгалдеча слесарий - сборщиккий бригада. Шоай ковкъостаишта хьокхам а телаш, ОТК болхлой тIахьожам боацаш къахьегаш ба укхава слесараш - сборщикаш Максимов Станислав Григорьевич, Сычев Николай Григорьевич, кхыбараш. Шоаш кийчъю продукци тIехдика хилийтарал совгIа хIара сменагIа нормаш 130—140 процент кхоачашъю цар. Цудукха пятилетка хьалхарча кхаь шера план ханал дукха хьалха кхоачаш а я, укх шера шоллагIча ах шера календарагIа къахьегаш ба уж.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

ШОАЙ ДЕША ДАЙ

Сихдаь дIаьлош да юртбоахама техника тоаяре балхаш Урус-Мартановски района «Горец» совхозе. ХIаьта гурахьен Iайн графикагIа 37 трактор, 4 комбайн, 7 автомашин тоае езаш бар цу боахама мехмастерске болхлой, механизатораш. Цхьабакъда Наурски района механизаторашa, инженерно-технически болхлоша республика берригача къахьегамхошка даьча кхайкарала жоп луш, цар дош делар дIадахача шера йиъллагIча квартале план 16 йолаш, 16 трактор, 2 комбайн, 4 автомашин тоа а еш, ерригa техника 23 февраль тIакхоачаш тоаль яккха.

Шоай деша дай болаш хьасоагIа уж. Ишта, 4-ча кварталe 19 трактор, 2 комбайн, 11 автомашин тоайир совхоза мастерске болхлошеи механизаторашеи.

Дика вIаштIехьдаьхад цар балха хьалаш. Йоаккхи, наргIатен, сийрден я совхоза мехмастерске помещенеш. Укхаза я токарни, слесарни, моторашa тоаду, кхы тайпа балхаш ду цехаш. Ерригача помещенешка дIайха хий чулелаш турбаш йоахк. Из бахьан долаш йIайха я. ТIадуаххи дукхьал спецбарзкъаш мара доацаш наргIатта болх бу вахa.

Эггара йоккхагIен керттерен цех я тоае тракторий дIауттаеш яр. Укхаза хьалтеха доалл мастерске болх бечa наьха хIара дийнахьара къахьегама хьокхамаш тIаязду улг. ХIаьта укхаза болх беш 23 саг ва. ЦаI вац царна юкъе шнй декхарех лоархIа ца веш. Ерригача цехашка уминахьшкаш летт чу дIайха хий а долаш. Волх баьчул тIехьагIа совхоза контора юххе йоаллача бане хIара дийнахьа луча йиш йолаш ба мастерске къахьегаш боле нах. Мукъача хана шоай цIеча уголове шашкех, шахматех ловзе, телевизорга хьажа, журналаш, газеташ деша торо я цар. Цул совгIа укхаза каст-каста беседаш чакхйоах совхоза агитатораша. Делкъа ха тIакхаьчача хIама яа боахама столове болх нах. Из а контора кое я. Раьза ба совхоза механизатораш цига кийчбеча кхачана: чам болаш маьха дарегIен ба из.

Ше хьайоалаь трактор вIашагIъякхен еха оатхалаш тоальчул тIехьагIа из вIашагIйоллен декхарийла ва хIара механизатор. Цудухьа дукха механизатораш хул мастерске цига болх беча нахал совгIа. Уж машинашца мастерске хьа а боалабу юхацIа а буг.

Цхьабакъда, унахцIенонна кхераме бола болх беча нахa делкъийта нах боацаш мала шура тела декхарийла ба хIара боахама кулгалхой. Из тIеххьарча хана деш дац укхаза.

— Вутт совгIа ха я тхона шура ца лу, — йоах цIеста пкьаро, 38 шера механизатора балхаш деш хьавоагIача Ясаев Сайцуддина.

Трактораш, кхыйола техника ма-хулла тешамегIа тоае гIерт мастерске болхлой а механизатораш а. Тоаль тракторaш актех дIаэц лаьрххIа вIашагIъеллача комиссе. Цунна кулгалдеш совхоза керттера инженер Тарамов Аднан ва. ТоальчултIехьагIа комисси ца хьожаш цхьа трактор араллац мастерскера.

Йоккха балха опыт йола дукха нах ба укхаза къахьегаш. Уж ба: токарь Мунаев Султан, слесараш Шамаев Хизири Яхъяев Таней, сварщикаш Мусханов Iабдули Изнауров Эгими, аьшкапхьар Саиев Хас-Мохьмад, кхыбараш. Тешаме хул царех хIараше тоаль оатхал. Из бахьан долаш кхыча боахамашкара нах ух уж болча. ХIаьта балха норма хIара дийнахьа цкъам ахазлеш тIехкхоачаш ца еш саг вац царна юкъе.

Вокхха тернаж тIабахийта кхоачашду совхозе механизаторий керда кадраш кийчъяра, цар квалификаци лакхъяра гIулакхаш а. Укх Iаь а вIашагIъехкай цу боахамe керда механизатораш кхебара лаьрхIа курсаш. Цига дешаш болчарна хьехаш ба совхоза керттера специалисташ, механизатора балха говзал дика хоаш бола нах. Масала, кхо шу хьалха курсаш чакхъяьккха совхоза дикагIболча механизаторех цаI — Эльбуздакаева Лейла. Техника дика хар бахьан долаш ди дIадахийтац цо балха нормаш тIехкхоачаш ца еш.

— Лейлайна тоае ца хоаш трактора цхьа-цаI система а узел а яц. Болх беча трактора моторага ладийгIача кховчам хул цунна еха оатхал малагIа я белгалдаккхара, — яхаш дувц Лейлайх инженера.

Балха квалификаци лакхъяра Калиновски профтехучилище ухийт механизатораш. Цига шнй балхах дика кхеташ вар мара вахийтац.

— Калиновски профтехучилище балха говзал лакхъе баьхкачарна хьех техникех дикагIа пайда эцара, ехача па сихагIа тоайра фу де деза. Дукхагайолча хана уж хьехамаш бувзам болаш хул Iилмана укх тIеххьарча хана кхарагIдаьнначарашца. ХIаьта цу кердадарех, керттерча даькъе, техника дика йовзаш вар мара кхетац. Из бахьан долаш Калиновски профтехучилище балха говзал лерттIа Iомаль вах мара ахийтац оаха, — йоах Тарамов Аднана.

Ишта бIаьстен балхаш шнй хьанналь дIадоладар а чаккхдахар а дукхья ерригa торoнаш оарцагIъяьхай совхоза мастерске болхлоша, механизатораша, специалисташа.

М. ХАМАТХАНОВ.

ПОАЗОНХОЧОА Р. С. АХМАТОВАНА ХАЛКЪИЙ ДОТТАГIАЛА ОРДЕН ЯЛАРАХ ДОЛА

СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

Советски литература дегIадоаладеча доккхий гIуллакхаш нарагIдувларахя яьча дийнахьа дена поэтигIъе итт шу дизарца дувзаденнек йоазонхочоа Ахматова Раиса Солтмурадовнина халкъий ДоттагIала орден лойла.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель Л. БРЕЖНЕВ.
СССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

г. Москва, Кремль.
1979 шу, 2 январь.

Нен. Н. В. ПЛЯСКИНА НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА СИЙЛЕН ГРАМОТА ЯЛАРАХ ДОЛА

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

Дукхача шерашка партийни органашка беркате болх барахи яьча дийнахьа дена иховзинча шу дизарца дувзаденнек Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота лойла Плескин Николай Владимировичa — КПСС обкома юртбоахама отдела заведующе заместитела.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.
Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИЙ.

г. Грозный.
1978 шу, 26 декабрь.

Нен. А. А. СМОЛЬНИЦКАЯНА НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА СИЙЛЕН ГРАМОТА ЯЛАРАХ ДОЛА

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

Республика общественни вахаре хьинаре даьъа лацарехи КПСС мутIарашка йола 50 шу дизарца дувзаденнек Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота лойла Смольницкая Антонина Андреевна — пенсионеркана.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.
Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИЙ.

г. Грозный.
1978 шу, 26 декабрь.

Нен. Т. В. ДМИТРИЕВАНА НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЗАСЛУЖЕННИ ЭКОНОМИСТ ЯХА СИЙЛЕН ЦIИ ЯЛАРАХ ДОЛА

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

Республика колхозашнек совхозашнек экономически болх эргабаьккха тоабеча доккхий гIуллакхаш нарагIдувларах, дукхача шерашка беркате болх барех Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика заслуженни экономист яха сийлен цIи лойла Дмитриева Татьяна Васильевнана — НГIАССР юрта боахама министерства къахьегам вIаштIехьбаккхарен алапех отдела начальника.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.
Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИЙ.

г. Грозный.
1978 шу, 26 декабрь.

Нен. К. Я. РАСНЕРА НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР КУЛЬТУРА ЗАСЛУЖЕННИ БОЛХЛО ЯХА СИЙЛЕН ЦIИ ЯЛАРАХ ДОЛА

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

Кепайоазон даькъе доккхий гIуллакхаш нарагIдувларахи общественни вахаре хьинаре даьъа лацарехи Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика культура заслуженни болхло яха сийлен цIи лойла Раснер Клара Яковлевнина — «Комсомольское племя» яхача газета редакце йоккхагIйолча корректора.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.
Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИЙ.

г. Грозный.
1978 шу, 26 декабрь.

4 МАРТА — СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕ ХОРЖАМАШ

ЦХЬАН ДАГАРА БОЛЧА ХЬАЛЕ

Мичурина цIерагIча совхозе № 677 йолча Урус-Мартановски хоржамий округе гIолла СССР Лакхехьарча Совета Къамий Совете депутаталла харжа кандидатна оттаба хьалхара собрани хилар.

Собрани хьайиллар совхоза профсоюзни болхлой комитета председатель С.-М. А. Бенмурзаевс. Цо дош делар МТФ бригадира декхарий кхоачашдеча Т. Батукаевс.

— Вайна массанена а дика йовз доьрка Вагуева Зайдат Сажаевна, — аьлар цо. — Социалистически яхье хьалхалаттача цо хьинаре дакъа лоац комсомольски вахара юкъе, кагирхой шийна тIехьабоэх. Аз предложени лу № 667 йолча Урус-Мартановски хоржамий округе гIолла СССР Лакхехьарча Совета Къамий Совете депутаталла харжа Вагуева Зайдат Сажаевна кандидаталла оттае.

Мехка лакхерча органе депутаталла харжара доьрка Вагуева Зайдат Сажаевна кандидаталла оттаеш Г. Батукаева онна предложени гулбенначар чIогIа раьза хилла тIелаьцна.

— Сона дика йовз Зайдат, — аьлар совхоза хьайбаш дажа ца начальника М. Исмаилова. — Мехка парламенте вай хьашташ кхочушде яххйта мегарйолаш я из.

Вагуева Зайдат Сажаевнейн кандидатура хьалхадаьлар собрани кхиэмаьлл даьча совхоза директоре В. Зелимханова, доьркас Т. Адуевс, керттерча агронома А. Маждова, кхытар.

Мичурина цIерагIча совхоза болхлойн гIуллакхерча наькек собрание массава раьза а волаш соцам бир: № 677 йолча Урус-Мартановски хоржамий округе гIолла СССР Лакхехьарча Совета Къамий Совете депутаталла харжа кандидаталла совхоза доьрка Вагуева Зайдат Сажаевна оттае.

* * *

Торжественни хьале чакхъялар «Грознефтеоргсинтез» объединени производственно-товарни контора болхлой, инженерно-технически белхалой, гIуллакхан хьашта хоржамашта хьалхара собрани.

Собрани хьайиллар профсоюза заводской комитета председатель Б. М. Лямзина. Къамаьл де эггара хьалха дош делар партком секретара В. А. Абдулаева.

— Паччахьалкхен лакхерча органе депутаталла хоржу мехка эггара дикагIбола нах, — аьлар цо. — Мебельни дахчах хIамаш ечеи «Терек» объединене, «Красный молот» завода, «Промавтоматика» НПО опытни завода къахьегамхоша массава цхьан дагара а волаш № 397 йолча Грозненски хоржамий округе гIолла СССР Лакхехьарча Совета Союза Совете депутаталла харжа кандидаталла оттабаьб КПСС ЦК Политбюро членалла кандидат СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела хьалхара заместитель Кузнецов Василий Васильевичи «Красный молот» завода мехальщикий бригадир Рыженков Николай Георгиевичи. Цу коллективаша а рецени хьаллацна тIехьех аз харжарой.

В. В. Кузнецов Н. Г. Рыженков СССР Лакхехьарча Совете депутаталла харжа кандидаталла оттабар ена предложени хьаллацар собрани къамаьл бинчара массо а.

Собране доакъашхоша массава цхьан дагара а волаш соцам бир: № 397 йолча Грозненски хоржамий округе гIолла СССР Лакхехьарча Совета Союза Совете депутаталла харжа Кузнецов Василий Васильевичи Рыженков Николай Георгиевичи кандидаталла оттабара мебельни дахчах хIамаш ечеи «Терек» яхача объединене, «Промавтоматика» НПО опытни завода, «Красный молот» завода коллективаша а предложени хьаллаца, аьлна.

Нохч-ГIалгIай АССР-гара иттазлагIа хоржача СССР Лакхехьарча Совета Къамий Совете хоржамаш дара йолча хоржамий комиссе

Нохч-ГIалгIай АССР-гара иттазлагIа хоржача СССР Лакхехьарча Совета Къамий Совете хоржамаш дара йолча хоржамий комиссе хьалхара заседани хилар 1978 шера 29 декабре Грозне.

Заседани хьайиллача хоржамий комиссе председатела Р. С. Ахматовас цун берригача членийн цIерагIа шоаш викалаш а баь цу комиссена юкъебихийта белгалбаьхача общественни организацештен къахьегама коллективаштен доккха баркал аьлар. Цо тешам белар комиссе шийна тIадилла декхараш тешаме кхоачашдергхиларах.

Р. С. Ахматовас белгалдаьккхар, Нохч-ГIалгIай АССР-е дIайолаенна хоржамий кампани лоархIамеча хана а Iалаьмате чIоагIа политически къахьегамен хьинар айденнача хьалашка а чаккхйоаккхаш хилар. Царех хургда вай мехка дегIаена социализм хьалгъаь хилар ловзаца дIачIоагIъяь йола СССР керда Конституци тIайийцачул тIехьагIа эггара хьалха дена дола хоржамаш. Мехка общественно - политически вахаре боккха лоархIам бола хIама хургда цох. цIаьхха а хьагойтаргда партен халкъен цхьоагIо йохаргйоацаш хилар.

Советски наьха творчески хьинар чIоагIа айдеш, царна салоIам беши баркал ахаши я КПСС Центральни Комитето, цун Политбюроси Леонид Ильич Брежнева шеи лелаю доазол арахьера беркате политика.

Р. С. Ахматовас дийцар хоржамий комиссе декхарех. Цо къьастта теркам тIаэзар «СССР Лакхехьарча Совете хоржамаш дарах» дола СССР Закон лерригIа кхоачашдара тIахьожам лоаттабаиза бара хилара.

Хоржамашта кийчо ярца дувзаденна цхьадола дешаш къоастадир хоржамий комиссе.

Комиссе ладийгIар иттазлагIа хоржача СССР Лакхехьарча Совете хоржамаш дара кийчо ярца сувзабенна республике баьча балхах лакъа НГIАССР Лакхехьарча Совета Президиума секретара Н. Я. Правенькие баьча хоамага.

Заседане ладийгIар хоржамий кампания йолча юкъагIа округной участковий хоржамий комиссешта юкъе бувзам лоаттабара чакхъяьхача мероприятеех лаьца буазама производственно-технически управлене начальника А. З. Хаита баьча хоамага.

Хоржамий комиссешн агитпункташн эрсий, нохчий, гIалгIай меттала йолча СССР Конституце, «СССР Лакхехьарча Совете хоржамаш дарах» долча СССР Закона текстаца тIайолча брошюрашца Iалашъярах дийцар издательствай, полиграфеи книжкаш дохкарен гIуллакхашта йолча управлене начальника В. Ф. Шапина.

Уж дешаш дувцача даьъа лаьцар хоржамий комиссе членаша Г. Х. Эльмурзаева, О. С. Белиева, Л. П. Белоглазовас, комиссе секретара Б. И. Гандалоева.

Хоржамий комиссе балха план чIоагIйир, хоржамий комиссена цIенош къоастадарах, моттигашка хоржамашта кийчо мишта ю хьажар дукха районашка комиссе членаш ахийтарах дола дешаш дийцар.

Хоржамий комиссе заседане балха юкъе даьъа лаьцар НГIАССР Лакхехьарча Совета Президиума председатела Х. Х. Бокова, СССР Лакхехьарча Совете хоржамаш дара йолча округной хоржамий комиссей председателаша, телевиденен кепайоазонан викалаша.

* * *

Нохч-ГIалгIай АССР-гара иттазлагIа хоржача СССР Лакхехьарча Совета Къамий Совете хоржамаш дара йолча хоржамий комиссе адрес: г. Грозный, 364051. Пожежева улица, 9/16, облсовпрофе здани. Телефон 2-36-35.

Къаьстта дика толамаш доахаш хиларца белгалбаьлба Грозненски швейни производствени объединене хlамаш тегача йиълагlча цехера баракъаш тега мотористкаш Овчинникова Нина Анисимовна, Эльмурзаева Асет Іабдул-Азимовна, Тараканова Анна Федоровна, кхыбераш. Пятилетка хьалхарча кхаь шерен дlадахача шерен заданеш хьалхарчарца кхоачашйир цар. Пачхьалкхен динала Знак йолаш да цар тега баракъаш. Хlамаш тегарашта «Коммунистически къахьегама ударник» яха сийлен цlи еннай.

СУРТА ТlА: (аьрдехьара аьттехьа) хlамаш тегараш Н. Овчинникова, А. Эльмурзаева, А. Тараканова.

И. ПЛИЕВА сурт.

Наьха хьашташ кхоачашдергда

Маьароян фабрика бари тайна, кхотвенна, хьинар дила коллектив «Улув цхьакха а тlехьавусаш ма хилийта», «Продукци — дукхагlа, дикагlа, дерегlа» яхача девизегlа къахьегаш я.

Пятилетка хьалхарча кхаь шера йола продукци маьхала лакхарен къахьегама овсарле лаккъярен план 1978 шера 31 декабре кхоачашъяй. Хlана 1979 шера февраля чотах продукци арахецаш я фабрико.

Тlаьйца хиина социалистически декхараш дерригача технико-экономически гойтамашта хаьнад хьалха кхоачашдаьд.

Ишта толамца кхоачашъяьй йоьнхагlа йола заданеш. Хlара балхахой гlулакххой, тlалатта патриотически декхараш кхета а деш, дакъа лоацаш ва КПСС XXV съездан цул тlехьагlарча КПСС ЦК Пленумийн решенеш кхоачашъеча.

Партийни профсоюзни организацеша чlоагlа къахьег коллектива из къахьегама дисциплина чlоагlа йолаш. хlамач кхомбеш. творчески инициатива лакха хургйолаш кхетам балара.

КПСС ЦК ноябрьски (1978 шера) Пленуме къамаьл деш новкъоста Л. И. Брежнева йоахар: «Вай бе доал, социалистически дахь санна дола, хьогге а дайза къахьегама толамаш алсамдахара тешаме ю а. Шийшерра яржарга а кlоаргъяларга а диллача бокъонца дерригa халгъ чулоацача ахьо, хаддаза хьаю къахьегама образецаш, дика гlулакх ду мехка экономика дегlайоалара».

Новкъоста Л. И. Брежнева дешаш дег чу дийша бола беррига тха болхлой, цехаш, бригадаш социалистически яхьа юкъеяхай. Хьалхара моттиг яьккхай цу яхье новкъоста Р. Г. Мулько бригадо.

Районни Совета депутата Раиса Григорьевнас дика кулгалду бригадана, коллектива хьожжам тел, дика новкъост я. цудухьа массане а сий ду. дукха хьа йоацаш профсоюза фабрични комитета председателалла хержай из.

Шоллагlа моттиг яьккхай Т. В. Ореховай бригадо. Коммунист Тамара Васильевна Къахьегама Цlеча Байрахха ордена кавалер я. къахьегам дукха безаш, доаттlар вахагара хьадеха хоаш я. 35 шу да цо фабрике болх бу.

Ше дика специалист а организатор а болга хьахьекхад маьарояни цеха начальника новкъост Свердлин Нина Николаевнас. Гlулакх кхета а кхеташ къестаду цо производствени дешаш.

Кlеззига кийчъяьц Нина Николаевнас ше фабрике болх беча 25 шера квалифицировании кадраш. цудухьа хила бокъо а йолаш кагирхой тъехамча я из.

Хоза доаш ала йоь сона «Знак Почета» яха орден лелаю прессовщица Ноерузова Мала Абдумуслимовная горсовета депутат Севостьянова Нина Николаевная, районни Совета депутаташ Тагирова Румиса Тагировнаи парторганизаце секретарь Евсюкова Лидия Валифантиевная санна болча Іалаьмате дикача къахьегамхоех.

Иза ца кхобеш фабрика болхлойна къахьегар бахьан долаш «Коммунистически къахьегама коллектив» яха сийлен цlи еннай тхона.

Доккхий социалистически декхараш тlаийцад фабрика коллективо, хlаьта уж толамца кхоачашдара а вай сийлахь-йоккха Даьхе бахьан, коммунизм мотъяккхаро, кхы а доккхагlа толамаш дахара кердача шера тlагlертта къахьегаргдолаш а я из.

Р. ДАХИЛЬГОВ,
маьарояни фабрика директор.

СОВЕТАШИ ВАХАРИ

ГIУЛАКХИЙ БЕ БОАГIА МАХ БЕШ

Советски наха чlоагlа къоабалъеш тlаийцар СССР кердача Конституце 49-гlа статья. Цу тlа йоах: СССР хlара гражданина бокъо я пачхьалкхен органашкеи общественни организацешкеи цар болх тоабара, тlеерзадь предложенеш теля, кхоачамбоацарашта критика е. Хlаьта цу статья тlа оттадаь да критика лъчоа бецам бе бокъо яц ьаьна.

Конституционни гарантешта из тlатохам бар нийса доагlаш ца. Хlанзарча хана кхоачашде деза декхараш доккхий а чоалхане а хиларца дерригача гlулакхашка критически хьажар боккха лоархlам болаш да. Ерригача организацейн учрежденейн болх эргбоахаш тоабара боккха ниьлу цо, пачхьалкхен гlулакхашта доал деча къахьегаш йола нах дукхагlа юкъеоза торо хулийт.

Из къаьстта чlоагlа дагнхаба деза халкъа депутатий Советий балхахошен цар балха юкъе дакъа мел лоацарашен. Гlулакхага критически ца хьожаш lе йиш яц цхьанкха а Совет, нагахьа санна дерригa дешаш кlоарга хьожаш къестаде гlерташ яле, исполнительно-распорядительни органий балха тlара мела оагlонаш, дакъа дисар теркал ца деш дита безам болаш из еце. Хlаьта из принцип лелаеш республика дукха моттигера Советаш балхах хьакхуларий мах чlоагlагlа а нийсагlа а бе лаьмий, дукхагlа йоакхо ю хlара коллективе, Советашка а санна, критически замечанеши предложенеши паргlата, майрра хьаала йиш хургйола хьалаш хьаккхоллара.

Депутаташка, къахьегамхой предложенешка чlоагlа уйла тlаяхийта ладувгl, масала, Ачхой-Мартановски райисполкомо. Цо хьаллоац критикацара маьке мел дар, къестаду дикадар а во дар а. Исполкома теркама юкъмоттиге латт тlехьаюса коллективаш. Шоаш цига болаш исполкома членаша де мел дезар ду цу коллективашка эттa хьал хувцара, кхоачамбоацараш гучадахара, гучахьа критикеи самокритикеи яра нах ...эрзабара. Цу балхах даьнна берхат да наькха къахьегамен общественни хьинар айдалар, кхоачамбоацараши гlулакх тесса леладелгеи цар ца лоаш хилар. Хlара депутат, хlара болхло, специалист шийн а шийн новкъостий а балхага критически хьожаш хиларах корта а белаш хьахиннар да пятилетка кхоалагlча шера плана кертера хьохамаш района дахар. Ачхой-Мартановски района дика болх белгалбаьб КПСС обкомо, республика Министрий Совето, облсовпрофо, ВЛКСМ обкомо.

Гlулакхашка критически хьежилга тlа-тlа чlоагlлуш латт Грозненски Гудермесски городской, Октябрьски, Надтеречни, Веденски районий, дукхача юртий халкъа депутатий Советий балха тlа. Укхаза боккха лоархlам бу Советий сессеш кийчъяреи чакхъяхареи гlулакх эргадоалаш тоадара. Хlанз сессешка дешаш дувц хьадда а ира а критика а еш. Хlаьта цо лхар тlааца доагlача тайпара тlаацаро советски болхлойи депутатийи бехктоихам айбу.

Масала, Гудермесски района Советашка сессеш кийчъеча дакъа лоац депутаташа, массазарча комиссеша. Уйла а йий хьакъестаду дувца деза дешаш. Сессей дош повестка тlа хул предприятейн организацейн балха тlара керттера дешаш, наьха къахьегамен вахарен хьалаш тоадетга, халкъа деш ара, культура, социалистически законности правопорядоки чlоагlъяра дешаш. Хlаьта цо Іалашду оттадаь дешаш къестадеча гlулакх довза а довзаш депутаташ дакъа лоацилга.

Тlехьарча хана кlеззиг-дукха товенцай Сунженски районни Совета сессеш кийчъяра а чакхъяхара а практика. Депутаташа дукхагlйолча хана майрра гучадоах кхоачамбоацараши уж хьахилара бахьанаши, моллагlча гlулакхаш тlа бале а бехке барий цlераш йоах. Районни Совета цхьан сессе депутаташа районни Совета исполкома чlоагlа критика йир шийн решенеш кхоачашъяра цо тlаьхьожам лерттlа ца лелайярах. Уж замечанеш дакъа йоаьзар. Совето чlоагlдир шийн тlаьхьожам, хан-ханнахьа ладувгlа яьлар хьалхагlа тlаийца решенеш кхоачаш мишта ю, пайда кийбе яьлар тlехьожама кхыча формаех.

Уж тайпа масалаш кlеззига дац Іаьдала лохехьарча органий балха тlа а. Надтеречни района Гвардейски юрта Совета сессе дувца дешаш увттадераш массазара комиссеши депутаташи ба. Иштта, социалистически законностен общественни порядок лораярен комиссе оттадарца укх шера сессе дийцар юртарча боахамашкен организацешкен социалистически доалахье лораяра дош. Из дош кийчдеча депутаташа лаьца ца lеш дакъа лаьцар Совета активисташа а. Цар гучадаьккхар боахама доал во деш, материалаш, электроэнерги кхом ца беш дlаухийташ моттигаш йолга. Сесси чакхъяьлар корта болаш критикеи самокритикеи еш. Преникашка къамаьл дир 12 саго, царех 9 депутато. Цо гlо дир зехьа материалаш йоаелга социалистически де дезар белгалде.

Кхетадеш ма-хиллара, Совета сессе шийн декхар кхоачашдергда, критикеи самокритикеи йоаржаяра средство а хиина дlаоттаргья вагахьа санна из дика кийчъаь а цига дакъа лоацараш корта болаш къамаьл дара тlебергабаь а хуле. Боккха лоархlам болаш да депутаташта, общественникашта, Советий балха юкъе дакъа лоацаш мел барашта критика сенах латт, цунах малагlа гlулакхаш доахаш хила деза ховш хилар. Хlаьта уж да принципиальность, баькъер, дувцар нийса, цlенхаштта, кlал ларда йолаш хилар, выводаш корта болаш, практически де могадер чакхдоаккхалургдолаш хилар.

Ала деза сессеш кийчъечен чакхйоахачен хlана а ца деш дараш кlеззига доацилга. Къайле мичий цхьаьа сессеш цига дакъа лоацараша хьинар ца гойташ чакхъювлаш хилар. Цхьаьа депутаташа деш дола къамаьлаш цхьанкхаа, а ицана а ца еш кхоачамбоацараш дувцаш хул. Укх шера август бетта Назрански районни Совета сессе къоастадеш дар боккха лоархlам бола зуламаш дераццен бокъонаш телхаерашцен чlоагlагlа къовсам лоаттабара дош. Къамаьлаш даьраша долаш дарий цlераш яьхар, бакъда уж хилара бахьанаш дувцаьзар, уж ца хилийтара де доагlар хьалхадаккхийзар.

Сессейна кlеззига хилац ораторашa кхоачамбоацараш хилара бахьанаш довшке а уж хилийтара бехкебарий цlераш ца йоахаш къамаьлаш деш а. Цу ораторашa яхачох гlулакх дика лелаш «цхьайолча моттигашка», «цхьайолча исполкомашка», «цхьайолча Советашка», къаьсткъаьстача колхозашка. Кхетадеш ма-хиллара, цу тайпарча критикех пайда дукха балац.

Валла во Іоаткъам бу сессеш кийчъеш сихвалaро, нагахьа санна доклад, содоклад сихха, дикка уйла ца еш оттайнча цар безам багlийтац къамаьл де, шоашта хетар дlаала. Цу тайпара сессеш кийчъю Урус-Мартановски, Советски, кхыча районий цхьайолча юртий Советашка. Укхаза массаза а хьахкоалац шоашта хетар наха паргlата, корта болаш хьаргдола хьалаш, сессеш сихха чакхъяха гlерт. Каст-каста хала йиш я пренеш сацийта яха оазаш, къамаьл де безам бараша массане а къамаьл даь ца хилча а, дувцаш дола дешаш дизза къоастадаьдаьннадеце а.

Критикех дика пайда болаш форма я сессешка депутаташа запросаш елга. Укхаза жоп ца делча даргдац. Шийга запрос яь моллагlча гlулакха тlара саг цунна доагlаш дола жоп дала дезаш ва депутатий собране.

Старопромысловски районни Совета цхьан сессе «Чечингушводстрой» управлене начальникага райсовета депутатага Тужиковга запрос йир депутата Панченкос. Цу тlа дувцар наха хlара дешаш товараш дохкара павильон хьалъь йоаккхилга тlехьдоах яхаш. Яьча запросагlа решение тlаийцар павильон сихагlа хьалъе управлене начальник декхарийла веш.

Тlехьарча хана депутатий запросаш каст-каста е яьнна Малгобекски Гудермесски городской, Заводской Грозненски районий Советашка. Укх шера запросаш яьй Шелковской, Урус-Мартановски, Советски, Назрановски районий сессешка.

Критикеи самокритикеи дегlайоалаяра тоае еза исполнительни комитеташа, управленеша, отделаша шоай балхах йола отчеташ Советашта, бахача наха хьалхашка яра практика. Халкъехо а дукхагlча даькъе отчетех довхи цхьатарра кхоачамбоацараш — керттерча даькъе дийна толамаш дувцар. Цига ца тоьаш да исполкомен цун органий балха стиля, методашта самокритика елта.

Критика дегlайоалургьац нагахьа санна депутата корта а болаш дах хlара къамаьл дlахо йодача хана исполнительно-распорядительни органа практике хоалуш ца хуле. Ний исполкомашка массаза а шоай тlаьхьожама кlал лоаттаде деза. Депутатий еррига предложенеш лоархlаме эшиl, уж шоай хан-ханнахьа къестайой, царех фу даьд, даьр депутаташка дlа мишта хойт хьежа еза исполкомаш.

Нийса гlулакх ду хlара сесси чакх массаза йоал сессе яь критически замечанеши предложенеши вlашагl а этташ царех де дезарий мероприятеш уттаеча Советий исполкомаша. Хlаьта из дела та Советех долча Законо тlа а белгалдаь ма-дий.

Къоабалде метаргдолаш да Октябрьски, Шелковской районий, Гудермесски городской Советий исполкомаша хlара сесса депутаташка цар хьалха хиннача сессе тlа яьча критически замечанеех, предложенеех. Совето хьалха лъча решенеех дахчох ховш беш хилар. Гlулакха гlо ду отделий, управленей, предприятей, колхозий, совхозий, организацей кулгалхошка депутаташа оттадаь дешаш цар кхоачаш мишта ду хьожаш исполкомаша ладувгlаро а.

Корта болаш, критикеи самокритикеи дегlайоалаяра дика гlо ду депутаташа дlадехарашка, къахьегамхой письмошкеи заявленешкеи шийн ханнахьа хьажарой цар дlадехараш кхоачашдаров. Дукхагlча письмошка, заявленешка балха тlара кхоачамбоацараш, бюрократизм, законаш телхаду моттигаш лоацаш ма-хулий. Советски органаша тоаеш эргахка еза гражданаша накъе латтача советски боахамен органашка хоамаш дара практика, дукхагlа уйла тlаяхийта еза наькха хьашташ, предложенеш кхоачашъяра. Из делга дlадехаш да «Гражданий предложенеши, заявленеши, жалобаши къестаяра порядках» долча СССР Лакхехьарча Совета Президиума Указа тlеи ЦК баьча сопам тlеи.

Гlулакхага критически хьажар — вай вахара закон. КПСС XXV съезда решенеш, Тамбовски областной партийни организаце критикеи самокритикеи мишта латт дувцаш КПСС ЦК баь сопаш тlабержабаь ба критикеи самокритикеи ма-мога дегlайоалаяра, царех дуккагlа пайда эцара. Хlаьта халкъа депутатий Советий, ерригача пачхьалкхен органий организацейн декхар да уж дезаш массаза а шоай теркама кlал лоаттадар.

В. БАЛЯСНИКОВ,
НГlАССР Лакхехьарча Совета Президиума орготдела заведующий.

БОЛХ БЕШ Я АГИТПУНКТ

Шелковской районерча Дубовская яхача станица культура Цlагlа болх бе йолленнай агитпункт. Доккхаьй сийрдача цlагlа я из. Хьалхарча шерашка санна, укх шера а агитпункта заведующехаа чlоагlаьь культура Цlен директор Кочетков Михаил Иосифович.

Таханарча дено дlадехха беса йолча дикача гойтара агитацена кийчъа я агитпункт. Укхаза я СССР кердача Конституцех дола плакаташ, статьяш, «Коммунизмага бода никъ» яхача моттигерча колхоза къахьегамхой социалистически яхьа эрах, кхыйола материалаш.

Библиотекараша кийчъяьй «Советски хоржамий система», «Наьха хьал-торо тоалра Коммунистически парте ю йоакхо» яхача темех йола тематически книжкай выставка. Истолаш тlа ядаш я КПСС ЦК ноябрьски (1978 ш.) Пленума решенейи СССР Лакхехьарча Совета иттлагlча сессен материалаши.

Саррахьа дукха нах гулду агитпункте. Укхаза ба ха яха нах, кагирхой. Уж ладувгlаш хул политинформаторий беседашка, цар деш газеташ, журналаш.

Агитпункто оттаьча плана гlа «Знание» яхача общества юкхьанцарча организаце лектораша беседаш ю хархоашта. Иштта, моттигерча школерча хьехархочо Д. Т. Ерошенкос дийцар эттара тlехьагlа СССР Лакхехьарча Совете хоржамаш хилча дена вай мехка хиннача хувцамех, агронома В. И. Михайличенкос — «Советски хоржамий системах», хьехархочо Р. А. Хадаровас — «СССР граждий декхарехи бокъонехи» лаьца.

Агитаторий семинар хилар агитпункте. Хlара итт-итт цlенна тlачlоагlаьь агитатор ва укхаза. Уж декхарийла ба бахархошта юкъе хоржамех лаьца кхетама болх бе.

Е. ФАРНИЕВА.

Оаха ядаьчун лерагlа

Укх шера 12 октябре тха газето кепатехьар рейдони бригадо яьхь Наьсарен района культура учрежденеш Іаьга кийчъяра гlулакха кхитилка ел хиина «Хьалаш дика дац» яха материал. Цу хьаьхехьа Нохч-Гlалгlай АССР культура министра заместитела Т. М. Акиатханова шоа дийтад редакцега:

«Хьалаш дика дац» яхаш «Сердало» газета тlа арахьиача статьи тlа нийса аьду Наьсарен районе культучрежденеш Іаьга кийчъяра гlулакхаш эсала латташ хиларах... Цу гlулакхех лаьца дийцар культучрежденеш Іаьга кийчъяра вlашагlтехача республикански комиссе заседане бийха хиннача Наьсарен райисполкома председатела заместителей культура отдела заведующей. Массе оагlорахьара даьннача оарца новкъосталца вlаштlехьдаьннад 43 культучрежденех 40 Іаьга кийчье. Іаьга кийчъаь йоалаш латт Аьати-Юртарен, Плъанеаьоагий-Юртарен, Яндаререн культура учрежденеш.

Тlехьа тlаьйоагlача хана районе керда культура цlенаш библиотекаш хьалъе яьнна отталь планаш а республика юрта боахама министерствоа «Плодопром» трестан.

«Нефтеприбор» яхача Московски завода коллективо арахец тайп-тайпара сейсморазведочни аппаратура. Цунах шерра пайда эц вай мехкарча, хlаьта иштта Болгарерча, Румынерча, Польшерча, Венгрерча геологаша.

1979 шера заводо арахеца йоалергья кердача модификацегlа йола ССЦ-4 яха сейсморазведочни станци. Хlаьз «Поиск» яхача серегlа станци болх бе йолаяйта кийчъеш я. хlаьта иштта кийчъю буровой техникана йола тайп-тайпара модификацеш а.

СУРТА ТlА: (аьрдехьара аьттехьа): аппаратура регулировщикаш В. Чуприков, Н. Волков, Н. Головков. Цар хьинаре дакъа лоац «Цхьаккха тlехьаусар уалув воацаш» яхача девизагlа лъррхача яхье.

В. БУДАНА сурт.
ТАСС фотохроника.

ХАЛКЪИЙ ДОТТАГIАЛА ЛЕНИНСКИ ИДЕЯШ ВАХАРЕ ЧАКХЙОАХ

Халкъий доттагlал... Вай дlаlомадаьча цу дешай чулоацам доккха исторически маlан долаш ба. Доттагlало а вlаши чlоагlа кхотабу тайп-тайпарча къаьмий халкъий нах, халонаш эшара, де леркlачоа тlакхачара гlо ду. Тахан халкъий доттагlала байракха кlал цхьан мугlаре а этта КПСС XXV съездо оттадаь коммунизм дlалхьяра декхараш кхоачашдеш боахе бlаь совеlча къамех бола советски нах. Из идея къахьтем тешавеш юха а йийнар КПСС ЦК ноябрьски (1978 ш.) Пленуме, цига новкъоста Л. И. Брежнева даьча къамаьлаца, хlаьта иштта СССР Лакхехьарча Совета иттлагlча сессе. Вай долхаш бола никъ, — аьлар Пленуме Леонид Ильич Брежнева, — из тешаме, ленински никъ ба. Вlаши гlо деле хьалоашцигех вай дукхача къаьмий социалистически пачхьалкхенна хиланза яргйоаца закономерности объективности я. Царца хьаддуз халкъий доттагlал яхача деша маlан а, хlана аьлча цунца дуъа вай массе а оагlорахьара вежарашха вlаши цхьана гlулакхаш леладелга, советски обществен къаьмашен кардностаeн политически, экономически, воении культурни даькъе вlаши деш дола новкъостал.

Хlаьта массаза а лача хиннад иштта. Доттагlал, вовзал долаш, вlаши сий деш даха бокъо лоакхара адамашта бlаьш шераш дийзад нах дукъа боахкабьаршца, халкъашта юкъе цlур, моастагlал дийккачарца къизен цlий lоухийташ къовсам лоаттабара. Хlаьта эттара хьалха вай мехка мара кхоачашхилизар тайп-тайпарча къамашта дагадаьллар, хьахилизар къамашта юкъерча отношеней исторически керда, интернационалистски «халкъий доттагlал» яха тайпа. Сийлахь-боккха Октябрь котбаларца СССР-е практически чакхъьякхар КПСС Ленински къаьмий политика. Наха юкъерча гlулакхашца хиннача моастагlалах пхтешамаж метта дlаэттар доттагlал вlаши сий делгеи, советски наьха сакхетамех цар гlулакхашцен дlачlоагlъеннай интернационализм. «СССР халкъий кийсхо, хоьшаь, йохаргйоаца цхьоагlо, — йоах Л. И. Брежнева, — из беррига а баьъдар а хаина дlаэттад. Хьахиннай наьха керда исторически общность — советски халкъ». Цу тайпара, бlаьшерена юкара хьадоагlа къаьмий дош СССР-е дизза, хьадда, геттара къоастадаьд.

Къамашта юкъерча гlулакхий лоархlамеча хаттарий эттара хьалха кlоарга маlан дац, lилмана ларда тlа ю дlаяш царна деннад В. И. Ленина. Цо дуккхаза а дийцад къамашта юкъерча гlулакхашка марксистски хьисапе хьажар боккха лоархlам болаш долга. В. И. Ленина яьхад, уж дешаш, хетаргахьа, адамлен общества историна эттара чlоагlагlе lатлъаш, эттара драматизм да. «Вай опыто, — белгалдаьд В. И. Ленина, — вайна чубоссабаьб тайп-тайпарча къаьмий хьаштанга Іалаьмате чlоагlа хьажаро мара къовсамаш хилара йола ларда дlа ца йоаккхаш хиларах бола чlоагlа тешам: цо мара дlадаккхац вlаши цатешарга, моллагlа а интригаш хилара кхерам дlабаккхац, хьаккхолаац из ца хилча халкъашта юкъера машара гlулакхаш, хlанзарча цивилизаце долаш дола мальхе мел дар мелла доаладаь а толаме дегlадоаладелта вlалла а йиш хургйоаца, тешаш, къаьстта а тайп-тайпара меттан леджеча болхлоштех ахархоштех юкъера тешам».

К. Марксен Ф. Энгельсен теоретически идеех ког гlортолга а еш, В. И. Ленина хьахкеллаь къаьмий дешах бола хьехам, отталий КПСС къамий политика lилман принципаш. Цу хьехама юкъмоттиге латташ да къаьмий проблемаш классови, интернационалистически хьисапе къестае езилга. В. И. Ленина тlагlертта дlадийхад дуне революционни эргадоахаш къаьмий деша лоархlам айбелга. Цу цхьан хана цо белгалдаьд из керттерча деша — эксплуататорашта дукъала пролетарнато лоаттабеча къовсама, социализм хьакхоллара гlулакх деш хила дезилга. Къаьмий деша хьакъехьара В. И. Ленина указанеш ларде йийцар КПСС-ен Социалистически пачхьалкхенна къамий политикана.

Цунца дийза белгалде безаш ба са, ленински къамий политика чакхйоахача Советски Іаьдала, хьалхарча деношке а дена, пролетарната классови моастагlий чlоагlа дукхьала бовлар. Шийчленийцхьадолча даьгье а хьахилар тайп-тайпарча уклонаши эвеконаши. Кlал ларда йоаца буржуазни пропаганда юхатоха йийзар. Цу тlа а хоалуш дар вай толамаш дуккагlа ма хуй, Малхбузехьарча тайп-тайпарча антисоветисташа, антикоммунисташа чlоагlа цlоагlарч деттинга. Цар хlана а дуне хи а низаш а тlаухийт къамашта юкъера гlуламхаш кхамачтахьа дакъа дуццара. Хьаьпартба вай хlамзара буржуазни идеологаш. Церна юкъе чlоагlа белгалбувлаш ба: В. Аспатурян, Э. Олуорс, Р. Пайпс, О. Каро, А. Бенингсен, В. Майснер, кхы дуккхабараш. Цар массане а кlеззига шаьаъа доадаьдац КПСС, Советски Іаьдал бlехде, кагийча къамашта колонизаци, русификаци, ассимиляци ю, бусалба наьха бокъонаш lотеlаю якаш бехк тlабилла гlерташ.

Бакъда, СССР къамий дош къоастадара боагъоаца долча сурто къамий политика кхамачтахьа дикха тlийртача националь-уклонистаца Коммунистически парте доаттабаьча къовсама историе гучадохе уж хара хилар.

Къамий дешах йола В. И. Ленина идеяш хьатlайийна практике чакхйоахаш а Коммунистически парте массаза а леладa а даьд, хlанз лела а ду пачхьалкхал вlашгlехьдаккхара дешаш, коммунизм хьалъеча лоаттабеча къовсаме дерригача халкъий лоlам вlашагl а тохаш. Нохчаштен гlалгlаштен, мехкарча кхыча къамашта а санна, СССР халкъий дезалерча вежарашха долча доттагlалахи вlаши деча новкъосталах хиннаб лоаман халкъашта сердал, культура, ираз денна наха.

Нохчаштен гlалгlаштен боккха лоархlам болаш дар эрсий халкъацара доттагlал. Из доттагlал хьахилар Кавказе контрреволюцеца къовсам лоаттабеш, чlоагlделар социализм хьалъеча шерашка. Цунна дола къаьхта тешал да коллективизаци я, хьалхарча пятилеткий, керда вахар хьалдаь ханъюкъаш. Хlаьта мел доккха бериат даьннад цу доттагlалах тlом чакхбаьннача тlехьагlа. Эрсашца, украинцашца, СССР иттаь долча кхыча къамий вакалашца цхьаца нохчашен гlалгlашен вlаши гlулакхаш леладарах Нохч-Гlалгlайченах хиннай массе а оагlорахьара дегlаена Къилбаседа Кавказера республика. Из, мехка еррига республикаш а санна, дегlайоагlа юкъарча пачхьалкхен планагlа, шийна могаш дола дакъа лоац коммунизм хьалъеча. Даьхенна шийн lалама рузкъаши къахьегама ресурсаши дlа а луш, Шийн аргlанна кхыча республикашкара Нохч-Гlалгlайченга кхоач толамо дегlаахара мел эшар. Республике чаккхаа мехкдаьтта ухийт мехка малхбоален районашкара, машинаши оборудовании мехка еррига районашкара, хlаьта вай автономни республико цига дlаухийт мехкдаьттахимен мехкдаьттан продукташ, тайп-тайпара аппаратура, мальхе йола хьу, чкъагlара материалаш, кхыйола юртбоахама культураш.

Ленински къамий политико яхача коталонех цаl я вай мехка социализм хьалъеш эттара халагlчарех дола цхьа декхар — дерригача къамийн народностийн цхьатарра бокъо хулта Іалашделга кхоачашдар. Къамийн народностийн экономически, социально-политически духовни хьаштаи цаlаш хиларах хьахиннай цаl йола социалистически пачхьалкхе чlоагlъяра тlадерзадаьча цар доттагlала чlоагlа ларда.

Дукха ха яц вай Л. И. Брежнева «Целина» яха книжка дийша. Цу тlа, «Зlамига лаьтта», «Юхадийдалар» яхачо тlа а санна, тешавеш, кlоарга, шерра хьагуаъю дуккхача къамий, халкъий сийлахь-йоккха котало. Бlаьшерашка эрий ялача Казахстана аренах вай Даьхен ялат кхедара йоккха моттиг йир цу котало. Целинах казахашта хиина ца lеш, из карзерзае даьхача итташ долча кхыча халкъашта а тохкама школа хилар. Цар низ бухбийнача хьастех цаl дуккхабарий турпалъаъ хиина ца lеш, халкъий доттагlал а хилар. Цо Казахстанах, Л. И. Брежнева шийн тайпара ма-аллара, «бlаьметта планета» йир. Цу тайпара керда «планеташ» мехка кlеззига яц хlанз. Уж — БАМ, «Атоммаш», Нечерноземье, Сибаретlени Гаьнарча Малхбоалени промышленно-производствени комплексаш.

Советски халкъо цхьана къахьегаш мехка кхз керда лаккагlча лагlа тlа боах. Иттлагlча пятилетка кхаь шера халкъа боахама керттера производствени фондаш кхоллйтъе иттлагlа шерашдоалуш мел хиннарашта кийса я. Динамично дегlаухача промышленносто кхаслагlча пятилетка цу хана кхоачул 450 миллиард сома дукхагlа продукци яьккхай. Партен дерригача халкъо йоккхо ярах айбеннаб колхозийи совхозийи боахам. Дlадахача шера баьккхаб цlаккха а ца баьккха къуй ерг — 235 миллион тонн ялат. Дикка айеннай халкъа вахара хьал-торо. «...иттлагlча пятилетка кхаь шера, — белгалдир КПСС ЦК ноябрьски (1978 ш.) Пленуме Л. И. Брежнева, — вай мохк экономически социальни дегlабира дерригача лостамашка дикка дlахьалха баьннаб». Леркlача мулашка йолхаш я мехка еррига районаш, еррига республикаш. Царца болхаш ба Нохч-Гlалгlайчен къахьегамхой а. Цар шоаш ца кхобеш къахьегилга хьацьоах дуккхача масалаша. Ер да царех цаl. Нагахьа санна хьалха хиннача СССР Конституценек дукха ха йоацаш цхьа шу даьннача СССР кердача Конституценеи юкъера ха вай хьалийцача республикера промышленни производство 11-за дукхагlа хиннай. «Тlехьабусаршi боацаш ба болх» яхача ростовчаний починагlа болх беш дика кlезиткъенний планаш кхочаш ца еш йола предприятеш. Хоалуш дукхагlа арахец динала Знак йола продукци. Арахецача ерригача продукцех 20 процент я из хlанз.

Вовзаргбоацаш хувцабеннаб юрте боахам. Эзараш тракторш, комбайнеш, автомобилаш, кхы дукха техника — из я тахан лаьтта леладечара технически база. Хьайбаш боахам а ба промышленни ларда тlа боаккхаш латташ. Республика кхаш хьайбеш леладераша гекарашкарен комсашкарен дlаяккхача кхоачашъяьй 1978 шерен пятилетка кхаь шерен еррига жланаш.

Республика экономикаца цхьана дегlаух цуй нах а, лекхлу цар вахара хьал, образовани, культура. Советски Іаьдало, вай мехка дерригача халкъашта санна, лоаман наха а шерра хьабийллаб паргlата, бернатача вахара никъ. Нагахьа санна хьалха лоаман наьха чубахаш лоаман чхарех доалла, е топпар хьакха даь цlенош хиннадиле хlанз цар да вахара дерригa аьттонаш дола кова хьалдаь кирпичний цlенош, легковой автомобилаш, мотоциклаш. Республике дукха балхаш даьд газ, радион, телевидение юлаш, хlара дезалага кхоач газеташ журналаши, йолаш я телевизораш, барзкъаш дутта машинаш. Нагахьа санна хьалха лор, педагог, инженер волаш наггахьа саг мара хиннавеце, хlанз республике я шийн къаман интеллигенци. Хьалха даши лоамарой lотеlабеш колонизаторски политика хиннаяле, хlанз царна хьабийлла ба шоай творчество хьагойта йиш хулийташ бола шерра никъ. Хlаьта тахан из дерригa а вай вахаре массаза а гуш дола хlама да.

Цу дерригe а уйла е вовча, хаттар отт: нохчийн гlалгlайн цу лаккаленашка кхоачаргбарий — хьогl кхы тайпа социальни строй хиннаяларе. Шоаш цхьаь хиннабаларе? Кхоачаргбацар. Нохч-Гlалгlайченна карагlдаьннарий цун хlара къахьегамхочо мах бу аlхха шийн халкъа карагlдаьннад аьна бaь ца lеш, вай Даьхен дерригача халкъашта карагlдаьннатар а санна. Цудухьа нохчашен гlалгlашен, кхыча халкъашца а санна, къаьстта чlоагlа лоралу СССР халкъий доттагlал — вай пачхьалкхен низ дукхбуала хьост, цун дlахорча коталоний лард. Цу хьалашка, кхетадеш ма-хиллара, машар боацаш къовсам лоаттабе беза, моллагlча тайпара яле а, национализмацен шовинизмацен, советски патриотизман интернационализман уйла йолаш мах хьалкхебеш болх бе беза. Цу хьакъехьа кхы пlаькхазза я дийцар Нохч-Гlалгlай XVI-ча партийни конференце. Советски Іаьдало ше цу дешашта еча воздействе бе боагlа мах а беш партийни организацеша йицъяьйийта йиш яц КПСС ЦК, цун Генеральни секретара Л. И. Брежнева указанеш.

Детаси урауттадеш я Нохч-Гlалгlайчена хьалхашка хьаеллалуш йола перспективаш. Республика къахьегамхой тешаме дlахьалхашкахьа болхаш бе парте хьайхача наькъагlа. Халкъий ленински доттагlаца, КПСС-о деча кулгалца, дерригача къамийн народностийн вошалаен вlаши деча новкъостлаца, цар цхьатаррарча бокъонашца я КПСС-ен социалистически пачхьалкхен къамий ленински политика принципаш.

П. ЛАТЫШЕВ,
исторически lилмий кандидат.

Горадаш хьалъяра проблемаш

ЯКУТСКО ЭТАЖАШ УРАГIЪУХИЙТ

Шаккха а гIор ца яшача хьалашна Якутё дукхьашха дукахача наха чубаха цIенош хьалдергда хиво тIакхихьача лаьтта. 800 гектар дола даьсса улла лаьтта города йиста хьатIаотт. Сийна баь, укхаза цунах оаллача тайпара, Iаьржача хана Лена яха хий тIадувлаш хиначa моттиге улл. Iай докха лоа улл цу тIа. ХIаьта аьхки, из цу ишйлача моттигашка лоаца дале а, къулбехьа санна дIайха хул, цу аьсса уллача моттиге хIарaа а льле латт буц.

Сихха дегIайоагIа Якутск. Специалистий прогнозех, укх гаргтарча 20 шера шоаза дукхагIа хургба цига баха нах, 300 эзар сагага дIа а кхоачаш. Цунца дувзаденна архитектораштa хьалхашка укх тайпара хаттар эттад: малагIча оагIорахьа гIоргья дегIайоагIа город?

Проектировщикий теркам тIаззар Сийначе баь районо. Духхьал хьатIаотт из города исторически хьахиннача центра, атта «хоттаду» цун транспортни сетах, кхыча инженерни коммуникацех. Цхьабакъда, бIаьсти Iаьржача хий тIадувлаш дола лаьтташ карадерзаде йиш хургьа цу тIа хиче лаьтта дилача. ТIаккха хьалъе йиш хургйий цу тIа йоккхий гIишлош? Мишта хургда хиво тIадилла лаьтта?

Цу хаттарашта жопаш дала лаьрхIар сибирски Iилмахоша. Экспериментальни балхаш да 4 гектар йолча майда тIа деш. Къоастадаь аьлча, шийх а города дакъа хьалду моттиг хила езача хин говиа йисте я яз. Йиккхай 20 совгIа кIоарга термометрически скважин, лаьттан пробаш яьхай, йистий цар температурни режим. Хьанхьачад хиво тIадилача лаьттана кIалтарча тIайна ергIолча йоакхала воздействе результаташ.

— Тоханамаша хьахьекхад, — йоах Красноярски проектни института Якутски филиала директора Полищук Вячеслава, — моттигерта гIомара грунтах эдаши сооружени лардий кIийлекий хьисапе пайда эца торо хилар. Доккхий цIеноши гIирсаши хьадара территорена инженерно - геологически кийчо яра хица грунт йиллар гIор вIалла ца яшача човлханеча хьалашка дукхьашха деш хIама да.

Дукха дика хIинаш доаян кердача методах. Цо торо лу, масала, дикалга дилала эшшача бесса йола грунташ «хьаяра». Лардаши инженерни коммуникацеши кIаматгIйохкилга иттагIа кхоачашде йиш йолаш хул: котлованаш яха езац, кхыдола лаьттанцара балхаш дезац. КIалъуллача тIоана тIа оттаьча ядапей лардашта земснарядашца хи чура лаьтта духхьал хьатIакьекх проектни отметкага кхоачадеш.

Экономистани лаьрхIад: хица тIадиллача лаьттан цхьан кубометрага дIадодар цкъан ахазен — шоаза лохагIа да, хIаьта къахьегама овсарле цкъли ахазен — кхоазен ахазен лакхагIа я «декъача» тайпара территора тIа лаьтта дуллачул.

Якутски Iилмахоша хIана оттаеча гIишлош хьалъяра йоккхий майдаш кийчъяра методо йиш хулийт рельеф ше а эргаяккха, кIезигагIа мах гIоргбола, остетически шийн тайпара йола архитектурни композицеш хьаяра дикагIа хургдолаш города ландшафта сибат хувца.

ДIадахача аьхки тохнама полигона тIа, хица тIакхухьаш биллa лаьттаи тIоа. хетаргахьарча лоархIамагIа, 1,5 миллион кубометрага кхоачаш ба. Специалисташа статически тохкамаш даьд тайп-тайпарча лардаштеи инженерни гIирсий фрагменташтея. Лена яха хий тIадувлача лаьтта шийн «филиал» хьайийллай СССР АН Сибирски отделене мерзлотоведене Института. Iилмахоша укхаза хица грунта тIабилла тIоа мишта чIоатIлу хьнхьокхача математически модели расчет яра эша земаш доах.

Полегоне даьча балхех хьахинараш дувшаргда гIишлонкхошта телача рекомендацешта ларде. Керда территори караерзае болабала лерхI 1980 шера 4—5 экспериментальни дукхаза вIаштIара даь цIенош хьалдарца. ТIехьагIа хьалъе йолаергья дукиха гIишлош. Укхаза хьахургья 80—100 эзар квадратни метр неха чубаха даьча цIеной фонд йола район. Уж гIашлош Якутена хинна Iац боккхача лоархIаме. Грунт хица йиллара опыто гIо дергда хьилбаседа территореш караерзае. ДукхагIча даькъе, кIал гIор ешача грунтий Iалальмате йоккхий запасаш йоахкаш долча долхача хиштеи Iамаштеи юкъе хьал ма йой городаш, поселкаш.

Виктор ВОДОЛАЖСКИЙ.
(АПН).

АЗЕРБАЙДЖАНСКИ ССР. Кердача...1981 шераца новкъостаща даькъала йийцар яхе шера план кхоачашъяь йола электромонтажница Халилова Совмаз. 17 шу да «Бакэлектроавтомат» яхача заводе С. Халилова болх беш йола.. Школа чакхъяьккхачул тIехьагIа цига еача цо сихха Iомайяр говзал. ХIаьта хIанз эггара чоалханетIа йолча аппаратурана монтаж еш я. Дукха ха йоаццаш предприяте хьалхарбараща цхьаьа Iомалар из кердача автоматически лине тIа болх бе. Коммуниста Халиловас боккха общественни болх бу — из Бакински городской совета депутат я.

А. ТАВАКАЛОВА сур.
ТАСС фотохроника.

БОАХАМА ЧУХЬАРА РАСЧЕТИ УЧЕТИ

Боахама расчет — из я производствага дIадахарш пухах хьахинарш ахчан бустамца вIаши нийсдеши дусташи йола социалистически боахам планагIа лелабара метод. Иа я боахамо шийн дIадихар шийна хьатIабоагIача пайдаца юхаметтаоттадеши пул совгIа, шийна кхы а рузкъа Iоадеши йола метод.

Советски Союза экономика дегIаухача хIандарча хьалашна юкъмоттигерча проблемех цаI я, белгалдаькхад КПСС ЦК Генеральни секретара СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель нов. Л. И. Брежнева КПСС XXV съезде, «экономически стимулехи расчетехи — боахама расчетих, пайдах, маьхех, премеех — дикагIа кхеташ пайда эцар».

Боахама расчето керттера лерхIар да общественна эша тIехдина продукци, дIаухийта къахьегами рузкъеи кIезигагIа а долаш, ма-могга дукхагIеи дикагIеи хьаелта Iалашдар.

Наьсарен района боахамий экономика чIоагIъяра тIеерлаьча мероприятех цаI яр. вIаши расчеташ яра чекови форма а лелаеш, вешта аьлча кIоаргъяь, боахама чухьара расчет юкъеиалаяр. Из болх чакхбоахар НОТ-а Нохч-ГIалгIай отдела специалистий новкъосталца, района совхозий специалисташца цхьана. Масала, «Назрановский», «40 лет Октября» совхозашка мероприятеш оттайир боахама расчет лелаеш йола ерриге подразделенеш 1978 шера 1-ча январе дено вIаши юкъерча расчетий лимитно-чекови форма а йолаш боахама чурча расчета тIа яха кийчъяра. Кийчъьлча мероприятешка керттера уйла тIайххийташ яр боахама расчет лелаеча подразделенешка хIара юртбоахама культуранеи хьайбаш леладеча ферманеи къаьст - къаьста хургйолаш бухгалтерски учет вIаштIехьъяккхара, вешта аьлча, боахама расчет йола хIара подразделени къаьст-къаьста а йолаш, хьеча продукце, дIабодача къахьегамеи материальни средстнайи учет лелае езаш яр совхозий бухгалтереш.

Боахама чухьара расчет лелаеча хьалашна учета хьалхашка отт эггара керттера декхар — боахама расчет йолча подразделенешка деча балхех хьахулараш шу чакхдоалача хана меттел, шера керте плаи кхоачашъеш дIайодача юкъагIа а миштад ховлга. Нагахьа санна шера отчета хьоьхамашка а хьокаш анализ йича тIехьа хурда отчет еча шера боахамо дувлийта гIалаташ дIадоахилга. Кулгалхошнеи специалисташкеи цу тайпарча анализах белитоларе вьйодаш юлургьяц хьатIадоагIача шера мара. Цуьнца пайданагIа я производство вIаштIехьйоаккхача хана нийсденна кхоачамбоацараш шоай ханнахьа дIадаха торо хулийташ йола оперативни (хIара бетта-бетта) анализ.

Юртбоахама предприятешкара боахама чухьарча расчета система ше, мал дикка вIаштIехьальккха из кле а, формальни пайдана йоцаши хургья, нагахьа санна чакхйоаккхача вIаштIехьальккха лерттIа учета тIахьожамаш ца хуле.

Шу доладеннача юкхье хIара производственни подразделенета дIахоачалуча боахама чухьарча задане лорадамбоацаш эффект мара яланзар Наьсарен района боахамашка. Цун керттера бахьан да боахама расчет лелаеча подразделеней къаьст - къаьсточа кулгалхоштеи специалисташтеи из болх бе а цу лоархIамета дехкавштта уйлае а ца ловлга. «Назрановский» совхоза Пхьиленъоргий - Юртарчеи БуроIалхарчеи отделеней подразделенейи авторажеи кулгалхоша хадданна телхальй бухгалтерега отчеташ дIателара графин. Уж оттаьча ханал 8—12 ди тIехьа а йоахаш. ХIаьта боахама расчет лелаеча подразделеней бухгалтерашеи учетчикашеи дахза даргдоацар даьдаш отчеташ шоай ханнахьа оттаьь йоахилга Iалашдара. На бахьан долаш синтетически учетал тIехьйоIаш хиннай аналитически учет. Бухгалтере хьатIухьа учетин даннеш оперативни лоархIам боацаш маьха хиннай. ДIаахийтачеи юхейIисачеи материалеш бола тоам сов тайва кхоачаш хиннаб. Уж а кхыдола а кхоачамбоацараш бахьан долаш «Назрановский» совхозе 1978 шера 9 бетта духхьал къахьегамах влапи теларал совнагIа дIадахийтад 31148 сом. Цхьан сага-денах тийна мах сов баьннаб 58 кепиг, е 11 процент совгIа.

Пайда лургболаш боахам лелабар. хIара болхлочун къахьегама овсарле лакхьяр. къахьегами ахчеи кхоадар, техника юкъейолхалгеи цунах пайда эцалгеи тоадар духьа лоаттабу къовсам эггара хьалха совхоза бригадашна, фермашка, гIонна йолча подразделенешка дIаболалу. Боахамий духхьал цу юкхьанцарча подразделенешкара хьагучадоал продукташ дукхагIа йоахилгеи продукци яккхарга дIадодар кIезигделтеи Iалашдеш дола кхоачамаш.

ВIаши юкъерча расчетий чекови форма а йолаш йола боахама чухьара расчет совхозашка дIайолаяра эггара хьалха юкхьанцара учет лерттIа вIаштIехьъяккха еза. Производственни подразделенешка оперативни учети тIахьожами лелабу шоаца расчетни чекаш а йолаш долча юкхьанцарча документашта. ХIара боахама расчета подразделене къаьст-къаьста а лелаеш, хьайоаккхача продукце, из яккхарга дIаухийтача къахьегамея рузкъаши учет лелаю совхоза бухгалтере.

Подразделеней балхий итогаш хIара бетта-бетта бригадни собранешка йича бакъахьа да, хIана аьлча, тIаккха йиш хурьа кхоачамбоацараш дIадехара, хIара бригаданеи ферманеи оттаьь заданеш кхоачашъяра шийн ханнахьа де дезар де. Цул совгIа отделеней, бригадай, фермай кулгалхошеи специалисташеи квартале цкъа совхоза балансови комиссешка е экономически анализа бюро отчет лу планаш кхоачашъяра леламах лаьца. Уж отчеташ ларде а лаьце совхозе приказ ток хьагучадаьха кхоачамбоацараш дIадахара тIаерзаь хьадда предложенеш тIа а йолаш.

Боахама чухьарча расчета принципаш чIоагIъяра гIулакха боккхача лоархIаме да материальни поощрене фондах пайда ийса эцар. Болхлошта. гIулакхошта, инженерно-технически балхахошта премеш теага. премей боарамаш отделеней, бригадай, фермай балхах бухсоцаш хьахиннарчунга хьежжа, вешта аьлча, боахама расчет лелаеча подразделенеша продукци яккхара влапаш кхоачашъяргa хьежжа, уттаду. Цу хана вознаграждени йоккхагIа лу планаца нийсйича продукци дукхагIа яьккхачеи из яккхарга дIадодар кIезигдаьчеи боахама расчет лелаеча подразделенешта. ТIаккха боахама чухьарча расчето дIадоаккхарга планаш кхоачашъераши ца ерашш бе-башха па хетжага.

З. УЛУБАЕВ.
НОТ-а Нохч-ГIалгIай отдела группа кулгалхо.

МАСТЕР

ОЧЕРК

«Грозэнергоремонт» яха ремонтно - наладочни предприяти лархIа а йоагIаш лоархI вай республикане хьалхалаттача предприятеех цаI. Цудухьа цхьа бахьан доацаш дац цкъа санна дукхаза а из республикански Сийлен улга тIа йоахаш хилар. Предприяте коллективо даим тIеххоачашъю производственни план, Цу гIулакхах кIезига дакъа даллац цехйи участкайи мастерий, болхлой къахьегам кхетаме вIаштIехьбаккхара. Белгала да а ма дий из-м ишта, дукха хIамаш да производстве мастерех, балхаш вIаштIехьдоахача хана уж ниса хьажарах тийша.

Со хиннав цу предприяте, производство эттара дикагIа вIаштIехьъяккха ховрех цаI — ремонтно - котельни цеха мастер Павел Дмитриевич Родионов волча. Шоай предприяте чIоагIа цIи хеза ва из. дика вова из «Грозэнерго» управлене а. Ткъо шу совгIа ха я цо «Грозэнергоремонт» РН предприяте къахьега, хIаьта нийсагIа аьлча — къахьегамца дувзаденна дола шийн деррига гIулакхаш слесара ученикагара производства хьалхалаттача командирага кхоачаш ше хьалхийначa шоай предприятена хетадаьд цо.

Со из волча вахача хана ТЭЦ-2 электростанце турбина лаьа аргIанара ремонт еш воллар мастер Родионов. Сона хьалхашка латтар тIаюхаш болхлочун спецовка а тIатуллаш маска а йолаш вола низ болча юкъерча дегIара саг. Нийй дараш сана сийца бIаргаш а долаш волча елаенача, берапатча юкъмаргна цу сальпе са безам тIаззар цунна. Юкъьанца нахаца хьаунш, къамала тIера воацача сага тиро хийтар сона из, цхьабакъда, цун балха къайленаш юкцаш тха къамаьл локсдалхьача хьалхарча минутаще а хах аьнна сийрдаьлар цун юх. из мукъагIа чIоагIа хоза къамаьл долаш саг хиннар. Шийн специальностах чIоагIа декхаш деш дуьц Павел Дмитриевича, хIаьта тха къамаьл чакхдаьлча, делкъайна хIама дуа из чакхъяла йоаллашехьа а, ремонтно - котельни цехе гIолла дIавут цо со. Дикача экскурсоводо санна дуьц сона мастера йIайха форсункаш а йолаш долча доккхийча яьйх, масса тайпара дукха приборашш бе-бе бесаш лепаш йола лампочкаши йоахача управлене пультех, яьй балха управлени еча автоматикех. Цо мел дувцачунга ладийгIача гуш дар, ерригa оборудовани производствени процесси цунна кIоартта йовзаш хилар.

Яь чура Iы йоахъергаш кхы тIа а дIатIахетта йолаш латтар цун бригада цу дийнахьа. Човлханеи бехктохкамеи болх бар. Дукха хIамаш ма дий ремонтни балхий диналах тийша, кхыметтел цу яьво Iоаль Iы чуйодача турбина беррига болх а цунах тийша ба ала мегаргдолаш. Цар балха тIа лоадам боаца хIама цхьанна а дац — долла хIама лоархIаме да. Цудухьа сетевой графикагIа — эггара прогрессивнегIа йолча комплексни методагIа — ю яьшта ремонт. ХIаьта де дезараш массе тайпара балхаш дабердаш, арматура тоаелга, хин экономайзер хувцилга, сахьата 170, 230 тонн Iы хьое низ болаш долча дьыгта модернизаци елга. Балха тIа чIоагIа бехктохаме гIулакх да! ХIаьта мастера Родионова из геттаре дика кхета а ду.

Шийн мастерах дика хIамаш дукха дийцар цунца болх беш ткъо шу гаргга ха яьнхача лакхача квалификаце слесара-ремонтника Анатолий Леонтьевич Цатурова. Шe дунен тIа мел йоакхача хана цунна дицдургдоаца саттота эшаш дола новкъостая мел даьд цунна мастера, пайдана хьехамаш мел тийнад!

— Павел Дмитриевича массаза а хьалхагIа цхьа ше ма-ярра хьалха йоахкаръя задани, из кхоачашъе дIайолалехьа, — йоах, цунна барвал салаш дуьц болхлочо. ТIаккха йист ца хулаш цхьа юхь а яькха, дIахо йоах:

— Хьа дега ма-хеттара саг ва из, цIаккха а из хьона тIечайха, цо ца доагIар аьнна моттиг хургьяц.

ХIаьта А. Л. Цатуров ше болх тIехдина барех массехк шера вIаштта «Грозэнерго» управлене а СССР энергетикай электрификацей Министерства а Сийлен улгаш тIа йоах, «Знак Почета» яха ордени Ленински юбилейни медальх, хIаьта иштта «СССР энергетика отличник» яха знак а екнай цунна. Профсоюза цеховой комитета член, цехиона жилищно-бытовой комиссе председатель волча цун кест-кеста тайп-тайпара общественни декхараш а кхоачашде дезаш хул. Балха а общественни гIулакхашта а доккха новкъостал ду цунна мастера.

— Мичча хана а моллагIча гIулакха а хьо цунна тIавахача, цIаккха а новкъостал ца деш вутаргвац Павел Дмитриевича, — гIадваха дуьц цунах слесара, — цхьабакъда, массе тайпара бахьанаш а доахаш балха тIера буаларащ безаш вац тха мастер.

Белгала да а да из иштта. Цхьа бIаргадайра сона, укхаза практике бахнача ПТУ-рча нагийча нахага, уж балха хьа да боагIаш бисараи хьоби кхоачаьйбеча балхаца цар дог-уйла цIена ца хилараха. П. Д. Родионова шиш болаш къамаьл миштта дора.

Масса тайпара да мастера декхараш. Шийн болхлошта доагIаш дола тайп-тайпара деншаш дукха хьестаде дезаш хул Павел Дмитриевича. Цудухьа чIоагIа хьашт долаш тIаийцар цо производстве организаторийи къахьегамхой хьехамчийи эттара массови категорен чIоагIа терко еш бола «Промышленни предприятеш гIишлоьеча организацийи производственни участка мастера лоархIам дIахо лакхбара ве дезарий хьалхьахьара» КПСС ЦК-ан СССР Министрий Советаи социал... Вай царта даим йоакхо ю мастерашка шоай бехктохаме декхараш толаме кхоачашде йиш хилийтара. ХIаьта уж производства командирий кIезига а дац. Цхьабакъда, коммуниста Родионова сийлен кхоачашду шийн дукхагIча хана Iалаьмате хала хулаш доле, декхараш. ХIаьта цо ше хIара денначa шийн къахьегамца хьоккам тел шийца балха болча новкъосташта, цу[illegible] производства моллагIча гIулакхашка царжа новкъостал де кийча хул из массаза а. Мастера белгалагIа йоли оагIув — опыт, знанеш йоарадашта, хьалхалятта ирнемаш балха юкъеяхьа ца ховраштa новкъостала оарцагIвалга. Юкхьанца шоай къахьегама гIулакхаш дIадоладеча хана кьоача слесараштa-ремонтникашта Аслаханов Хасмолынадан Крыванко Юрен дика хьехамча а воккхагIвола новкъост а хинна дIазттар Павел Дмитриевич. Мастергахьара царна хаддаза новкъостал латташ хиларах лакхеннай цар балха квалификаци, шоай балхаца безам дукхагIа хиннаб, творчески ниъ белгалбаьннаб.

— Болх дика бу кагийча наха, — раьза волаш оал царех мастера, — балха тIера ба, хIаьта керттердар — болхлочун сийлен лакха лоаттаю.

— Из а Павел Дмитриевич бахьан долаш да, — йоах къамаьлa юкъевенача участка начальника Виктор Владимирович Янеще, — хIанзалца хьа, цо болх баш мел лыкхача хана, цо бран аь моттиг хиниац цхьаккха а. — ТIаккха боньоца дог тийша а волаш чакхдоалийт цо шийн къамаьл: хиша в яц, хург а яц.

— ХIана аьлча, тхона хоь, — дIахо ду шийн къамаьл мастера, — тха болх во а хилча, ай дIабоабе безаш хуле, электростанце турбина юхасецаи электроэнерги ха ца ен йисак ца Iеш, СССР 50 шу дизара цIерагIча химически заводеи Анисимова цIерагIча нефтемаслозаводеи установкашта тела Iы соцаргйоагга а хIаьта из бахьан долаш кхыметтел наькъ санна йоакха авари хила тарлулга а. Цудухьа кхы а дукхагIа лакхлу кхоачашбеча балха хьалхаре бехктохкам.

ТIаккха из цу гIулакха эзараза бакъ ва.

Шийн йIаьхий производствени опыт шийца балха болча новкъосташта, къаьстта а кагирхошта, дIател мастера, балха сага дукхагIа бола сакхетам дар детаиша а боссабеш. Шийн професси товзал боньоца ше ма-ярра карераяра кьоначa цхьаи специалиста новкъостал даь IайнавацП. Д. Родионов. Эггара эффективнегIа йола цун хьехама метод — къахьегамца тешаш ши творчески ниъ лелабара гIулакха шийгара масал гойтар. Ше санна кхетамеи овсарен болх бе кхьйбараш а Iомабе гIертилга мoцагIe а дена коммуниста, производства организатора Павел Дмитриевич Родионова балха оамала бустам а хинна дIаттад. Хозахета дац массехк шера вIаштта социалистически яхье цо моталлаш йоалаш хилар, из кийслагIча пятилетка ударник хилар а цунна Ленински юбилейни медаль ялар а.

Хьехамчея производства хьалхалаттарх волча Павел Дмитриевича хьинаре даькъа лоац рационализаторски балхаца, предприяте дикагIа болча рационализаторий Улга тIа ваьккхаа ва. ХIаьта дукха ха йоаццаш, коллектораш, трубопровод хьакхара, яьшта уттадеча бердашта Iургаш дахара лелаеча «Расточни машинах» лаьца цо еня йоккха рационализаторски предложени производствана юкъелхьарах, цу машина авторацa цеха начальникаца Г. П. Меньшикова цхьана ВДНХ болхарапца даьха лаца дIаяжаья из. Выставке хьоаха оттае Москве IохьийтIача «Расточни машина» экспонат кийтъаь ваьннав мастер хIанз.

Ше балха йоалача хала мастера чIоагIа уйла тIайохийт балха ха кхояр санна долча лоархIамеча деша. Нахаца хьехама болх бе беча хана цо пайда эц цхьан балха минута мах боньоца меллаб шаьра хьахьекхача СССР профсоюзий XVI-ча съезде КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста Леонид Ильич Брежнева даьча къамаьлацарча дешаех. Балха ханах — производствана керттерча кхоачамах — пайда дикагIа эцар дукха хоздамболлаш къовсам лоаттабу Павел Дмитриевича.

Шийн керттерча балхал совгIа, боккха общественни болх а, лелабу мастера Родионова. Предприяте массазара агитатор ва из.

— ХIана къьастта а дукха да агитатора гIулакхаш, — шийн дагара дар дуьц Павел Дмитриевича. — Вахача наькъа Ерригсоюзни перепись а ма йий гаргахкоачаш латташ.

Баьхдар аьлча, цу кампани юкъе даькъа лацар да а Iа ватчахьалихен лоархIамера гIулакх. Цудухьа укхаза а шийн партийни граждански декхар дизза кхоачашду производства организатора, коммуниста П. Д. Родионова.

Производства мастераш массала а пятилетка бахьан долаш лоаттабеча къовсама хьалхарча юкъарта, болхлошта юкъе хул, хьянаре гIо ду цар парте политика къахьегамхой дийнача творчествацa ювзаллийтара. Вокъонца иштта болча мастерех ва П. Д. Родионов а.

А. РОМАНОВ.
Махкбоалехьарча электрически сетий инженер.

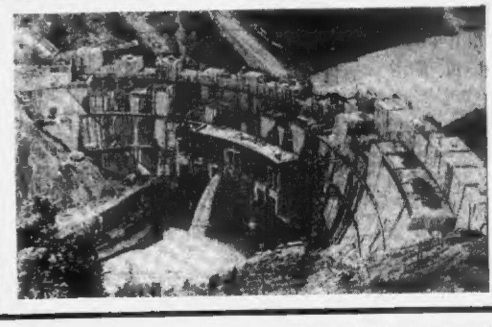

ГРУЗИНСКИ ССР. ПланагIа лаьрхIача ханал цхьа бутт хьалха болх бе йолалийтай ше санна кхы йоацача Ингурски ГЭС-а шоллагIа агрегат.

КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела новкъосте Л. И. Брежнева дайтача моаршала письмос дегаш айдаь болча гидростроителаша дош деннад шу чакхдоаллаш, ханал хьалха, гидроэлектростанцей Ингурски каскада хьалхарча аргIан кхоалагIа агрегат, болх бе йолалийта аьнна.

Джварски кальоне хIара ди тIехьагIа дегIейоагIаш латт гидростроене практике шийна тара кхы йоацаш йола арочни плотина, из лакхалургья 271,5 метр.

СУРТА ТIА: иштта хургья ше санна кхы йоаца арочни плотина.

ТАСС фотохроника.

БIубенна гIа боах

Чакхдаьнад иттлагIча пятилетка кхо шу, тIагIертта къахьийга кхо шу. Карабулакерча химически реагентий завода къахьегамхоша, КПСС XXV съезда, цул тIехьагIа хьиначa парте Центральни Комитета Пленумий решенеш кхоачаш а еш, чIоагIа къовсам лоаттабу производства эффективности арахецача продукце дикали лакхъяра. Цехашка, производствени участкашка шерра яьржаяр 1978 шера а ерригача пятилетка а паччахьалкхен планаш кхоачаш а тIеххоачаш а яра, боахама чурча кхоачамех биэза пайда эцара. хIара балха моттиге дIадодар кIезиг а деш, хьадер ма-могга дукхагIа хилийтара тIаерзаь социалистически яхь.

Пятилетка кхаь шера дика хувцамаш хиннад Карабулакерча химически реагентий завода производство дегIахара даьгье. ИттлагIа пятилетка йолаеннача хьалхарча денопиа дена хьахила йолаелар заводе балха эффективности дикали лакхъяра тIехьарча къовсама ма-эшшара йола почианаш инициативаши. Социалистически яхье хьалха латтар коммунисташ. коммунистически къахьегама ударникаш, воккхагIа вола аппаратчик, СССР Лакхехьарча Совета депутат, Ленински комсомола Преме лауреат Петр Викторович Храмов, аппаратчикаш Алексей Семенович Копылов, Вера Георгиевна Любимцева, ФХЛС производства начальник Петр Александрович Тонкогубов. Цар даим тIехьехар коллектив. «Дикала пятилеткана — болхлочун тешам» яхача девизагIа къа а хьегаш, лакха дикала хьоьхамаш дахара социалистически яхь йоаржаяра. Цу тайпарча яхьа кIийле яр къахьегам вIаштIехьбаккхара, производствана доалдара, доагоря электроэнерги ма-могга кхояра, социалистически доалахьеи хьурматдара эффективни формаш кхоллама цаькъаца лехар. Из бахьан долаш иттлагIча пятилетке продукце дикъ тайлана дикала цхьоалагIа категори еннай. Заводхойна продукцена паччахьалкхен дикала Знак яхара лоаттабеча къовсаме баьккха аргIанара гIа бар из. хIаьта по торо хулийтаргьяр мехкарча бурувдеттарий чоалхаве хьалаш ца утташи вварени йоацаши болх бе.

Дукха хIамаш де а, духадараш дикагIа хургдолаш хуша а карагIдаьннад дIвдахача кхаь шера. Иштта, 115 процент тIакхийттад валоаи продукци арахецилга — 1976 шера хиннача 5 миллиони 234 эзарш сома маьхерча продукцегара укх шерарча 6 миллиони 63 эзарш сома маьхерчунга кхоачаш. ПланагIа лерхIаш да товарни продукци арахецилга дIахо лаьсамданкха. Дааз дегIаух тIехкоргача скважиннашта бурув деттача эггара эффективнегIа йола химически реагенташ арахецилга. Иштта, 1976 шера 1200 тонн мара арахецаш ца хинна шоллагIча модификаце конденсированни сульфитно-спиртови барда (КСЧБ-2) 1978 шера 10100 тоннага кхоачаш дукхагIа арахийцай, вешта аьлча, 84 процент совгIа дукхагIа. 730 тонн тIакхийттад минерализованни, гипсови, лакха колальцеви, шинести растворашта лакха температура йолча забое обработка еш пайда эца лакха эффективность йола реагент (ФХЛС) арахецилга. Къахьегама овсарле 12.1 процент лакхъеннай кхаь шера.

Производствени толамаш даха гIо даьд заводхошта дуъшлга йоаццаш производствени планаш кхоачашъяра, къахьегама хьалаш тоадара, продукце дикаx лакхъяра тIаерзаьнча дика уйла а яь оттаьча организационно-технически мероприятей керда техника производствана юкъеяхьара планашеи. Масала, 1976 шера кийча продукци лоаттаяре а упаковочни цеха болхлой къахьегама а хьалаш тоадара монтаж яьр тара чуйоллалца йолча хана екъа порошок лоаттаеча колонна коническим буха. Цу мероприяте торо хилийтар порошок вIашагIа латташ а ига йолалуш а моттигаш ца хилийта. Из гIулакх далехьа, юкъ-юкъе продукт йоацаю производство соцаа а еш, керттера бункераш хьаеша а цар маIнигашка, фо тIа ца кхоачача моттигашка. Iайна порошок белашца упаковка еча машина на дIачуувзача Iургашта дIатIа тувса езаш а хулар тхо. Из болх Iалаьмате дукха къахьегам чудоацаш а болхлой уналцIеконна зене а бар. Из мероприяти юкъейоалайича дена продукт йокъаяра процесс цахаддаш лел.

Йоккха экономи елар коача суспензи кийчъяра технологически процессе молачахих а ца ийбеш, техническихих пайда ийбе даларо. Цу мероприяте продукцега дIабода мах лох а бир. хIаьта гонахьара го лорабара даькъера партеи правительстваи дIадехараш кхоачашде торо а хулийт.

Кхаь шера производствака юкъейихьай 72 мероприяти, цар экономически эффективность кховаткъа эзар сомага кхоач. 1979 шера плана тIа белгалъяь я йоаго газ кхоячра тIаерзаь мероприятеш. Духхьал из гIулакх даро лургйола экономически эффект 17,5 эзар сома боараме я. Технически прогрессо ма-яххара къестаду кхыдола лоархIаме производствени деншаш а.

Кхаь шера 92 рационализаторски предложени еннай завода 69 массови профессе болхло а юкъе волаш волча 125 рационализаторо. Царна юкъе ва газо-электросварщик Н. Лукьянов, слесараш В. Брыкони М. Зюзелеви, аппаратчик В. Блазнев, кхыбараш.

ИттлагIча пятилетке заводхошта хьалхашка латта декхар толамца кхоачашдар социалистически яхь кийсе вIаштIехьъяккхарах тийша хургда. КIезига къахьегац профсоюзий организаце, хIара маьхера инициатива сихха нахага хьалладийтара, цехийи участкийи коллективай, кIара болхлочун социалистически декхараш новаторски уйланца оттадаь а хьинар совдахара тIадерзадаь а хилийтара. Яхь дикагIа наха юкъе дIийоаржаяра заводе хIара денна арадувл радиогазет, цо итогаш ю хьалхарча дийнахьа баьча балха, производстве хьалхалаттараш белгалбоах, бидбалийтац тIехьабусараш а. Цитта хьахтайкаю кIерамзаеи техника вонкагIа волча инженера сводкя, комсомольски прожекторен халкъа тIахьожамеи рейдий итогаш. Цу хоамаша хьагойт цехашка а производствени участкашка а даттача хьалий боккъонца дола сурт. Социалистически яхьа итогаш еш хIара бетта-бетта пайда эц радиогазета материалех. Денна-денна дIалзъю социалистически яхьа лелаламах йола даннеш хьоьхамий улга тIа а. Шоай нормаш кхоачашъяраш цIечa басарца язбу, моллагIча бахьанагIа биса а нормаш кхоачаш ца еш басараш — сийнача басарца. Цу тайппара, завода ерригача коллективана цу сахьате дIайовз къахьегама ден итогаш. Иштта йолаш я технически цеха сменай балха дикала эрам, бетта цкъа хуя продукце дикала мах бара ди.

ЧIоагтIа терцам тIабохийт коммунистически къахьегама тIехьарча болама. Духхьал укх шера еннай заводе коммунистически къахьегама ударник яха цIи 37 сага, хIаьта 174 кха шера яла а чIогаIъьяй из сийлен цIи.

Кхаь шера шиъ бIаь совгIа завода болхло цIаьхха лаьча аттестацех чакхваьннав, лакхагIа йола разряд а йоаккхаш. дукххаеша шоай ярашца ювзаенна керда профессеш Iомадай.

Керда 1878 шу тIакхоачаш заводхой дегаш тийшна бар 20 декабре кхоачашъяьяр цар КССБ производства кхаь шера план, хIаьта ФХЛС лийрхIачул 1010 тонн дукхагIа арахийцай, вешта аьлча, 105,6 процент кхоачашъяьй кхаь шера план. Продукци маьхала яккхара план 7 декабре кхоачашъяьй оаха. Из дика совгIат да кердача шера.

А. СИНЧИНОВ,
Карабулакерча химреагентай завода производственно-технически отдела начальник.

Куба: Гавана

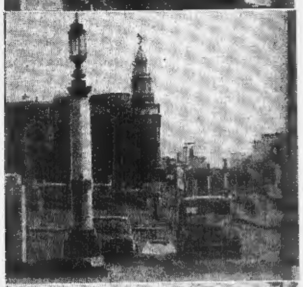

Керда шу долалуча дешна деззу кубинсих халкъо ший доннхагIдола цIей — кубински революци котт-ьянна Ди. Укх шера тхьо шу дизад социализма наькъагIа, керда вахар хьалда кубински халкъ доладенна ча хама дене. Нохч-ГIалгIай Паччахьалкхен университета студента Эзиков Мурда 1978 шера ПартIатон ГIайрен тIа советски делегацеца ихьане нагирхойи студентийн XI Дерригдуьнен фестивале волча хана Кубе столица — Гавана тайп-тайпарча моттигашка дьахь да тахан оаха хепатоха сурташ.

ВАХАРАХ ДОЛА ИЛЛЕШ

Нохч-ГIалгIай АССР халкъа поэтесса Ахматова Раисай 50 шу дизарна

ХIара поэта ший кхоллам ба. Бакъда, ала йиш яц цхьанне а кхоллам этта ба аьнна. Поэта дегIар кховчашхулаш дац хадданза къахьегарца. Шиз, хьинар ца кходеш болх барца мара. Иаб йоаца бинсаш, сатем боаца делош — из да кIаро талант йолча поэта кхолламо шийна дегIар кхоачашдара шийгара дIадаль дезар. ТIаккха хьейул дешархой дегаш тоxадолийташ, массаза а цар дегашка кюсаш йола поэтически произведенеш — стихаш, поэмаш. Дешаш бараша цар мах хоадабу уж социальни маIан долаш, сага вахарца бувзам болаш хиларца.

Ахматова Раисай цIи шерра йовзаш я Нохч-ГIалгIайчене, ерригача Советски Союзе. Ше-шегIа къаьчадац поэтессага цун цIи кхоттал гIоръялар. Оалаш да, ухлача кхерийна кIалда хий дахадац. Шоай вахар довзаш шоай хьинар, девал хестадеш йола поэта оаз сиха дIайоаз миллионаш болча советски дешаршта а. Хала да цхьан дешаца Р. С. Ахматовай поэтически творчества мах бе, хьадам бе. МоллагIа талант йолча поэта творчества а санна советски сага вахара оагIонаш чулоац поэтесса творчества. Цун стихашца, поэмашца я безама лирикаx, лоамаш кхалсагах, Ленинах, Даьхенах, хувцаденначa вахарах йола поэтически произведенеш. Цун творчествоца эттаре лоарxIамегIа лаpкIа дезар да цаI: севнахчох цун поэтически произведени лаьяь яле, в, цо ше партена хьалхашка, халкъа хьалхашка массаза а бехктокхаме лоархIаш хилар.

Сай мутIараш, хьамсар халкъ, — лу хьона.
Царца ск-кха лоаман
лоадай оазаш,
Тоъал зама я сох хиннa
наьа.
Бакъда, як со даим хьа
йоI йолаш.

Поэтесса творчество йовзаш волчо дика кхетаду лакхе вай доаладеьраш дьесса дешаш ца хилар, цун ерriга поэзи вахарах яьъль а вихарца хадартбоацам бувзаж болаш а хилар.

Ахматова Раиса нохчий а эрсий а метташка язде йоладенна дукха шераш да. Бакъда, эттара хьалхара цун поэтически книжка арадаьлар 1958-ча шера Нохч-ГIалгIай книжни издательстве. Цун книжка, иштта, тIехь арадалара а ший бахьан дар — поэтесса сиха яцар ший поэтически творчество дешарий кхелагa кхачийта, цо лерхIар хIара поэтически дош хоадам болаш хила дезаш хилар. ТIара поэтически уйла дешаьчун дег ту иесш хила езалга. «Нийсархошие» яхача цун стихий книжкех поэтессо аматия марточна лаpкIа мегарддар, критико а дешараша а лакха мах хоадабир цу книжкана юкъе яхача стихай. Поэтесса произведенешa хьатьекхар Нохч-ГIалгIай литература кхы цхьакха а талант йола поэт хьахиниллга.

Бераго хилар ала мегаргда поэтесса бакхка хьалхара гIа. Цун тIехьагIа таланенга кхачалаца поэзи езаш бараштa дакзад тиъахь совгIа Ахматова Раисай поэтически книжкаш. Вай республикерча а ерригача Советски Союзерча а дешаршта шерра довзаш да Нохч-ГIалгIай а московски а издательствашка арадилца цун книжкаш. Цхьаккха шеко йоацаш ала мегаргда «Бетта наькъа такилгах», «Ираз долаш хилда шо!», «Хьаста дерте», «Хьахналад», «Илли доала воп», «Херка лирика» яхараш санна волча а кхыча а цун книжкашта юкъе яхача поэтически произведенешта нохч-гIалгIай поэзи дегIайоалаль ца Iеш, ерригa советски поэзи дегIайоалаярггахьа бакъха лоархIаме тIа хилар.

Тайп-тайпарча формаех латташ я поэтесса Ахматовай поэзи. Нагахьа хьалхарча хана цо дукхьал цхьа стихаш мара язъеш хиннацие, хIанз массехк шу да цо поэман формах шерра пайда хьаэца. Вайна хоа художественни жанрашта юкъе поэма халагIа йола форма йолга. Ма-могта боарам кIеонгагIен я чулоацам кIоаргагIен хилийта хьама веза поэма язъеш вола поэт. Укхаза хIара мутI, хIара дош пандара мерз санна дезаш хила деза, поэзе хIара произведени а санна дешарий уйлаш тиъамаш юган хила деза. Поэтессо из дика кхетаделга хоаш да Ахматовай «Ялатах дола дош», «Алхазур — тиъамашта дала оалхазар», «Илли оалаш йола поп» яха а кхыйола поэмаш. «Алхазур — тиъамашта даха оалхазар» цIи йола поэма вай ханарча турпалах, вайна юкъе вахаш а болх беш а волча сагах я. Укх поэма тIа хьалхарча мутIарешнара дезо вайна вовз Социалистически Къахьегама Турпал, парте райкома хьалхара секретарь Нагерманов Алхазур. Атта кхаьчац Турпалга тахanара турпалал. Дукха халонаш нийсъенай цунна ше бахьача новкъа. Кхелнга кIарцхалаш долаш хиннабиц из. Бакъда, халонел а кIарцхалел а котъулаш хьаенав из. Алхазур вайна гу тракториста ученик волаш, ше трактора ю бе доаллаш, тракторни бригада бригадира, совхоза директора балхаш деш. ТIаккха а бехктокхамеча партийни балха волаш кхы а доккхагIча декхаре лоархI цо ше адамашта хьалхашка латташ; низ, хьинар кходиц цар хьашташ кхачашдара. «Алхазур — тиъамашто даха оалхазар» яха поэма эттара хьалха хепатехар «Огонек» яхача журнала оагIош тIа.

«Ялат хуле, илли а хургда». Уж дешаш Л. И. Брежнева «Целина» яхача книжка тIара хьайца да. Цар лоацца хоадам бу ялат кхедеш болчар къахьегама, цун мах хоадабу. Ялат — вай дерригача вахара лард лоархIаш да, дерригача вахар низ тIелар да. Цудухьа къахьегама адамашта лакха лоаттабу ялат дуъш, кхедеш, из адамашка кхоачийташ болча ахархочун мах. Эрсий а советски а литература шерра моттиг дIалоац ахархочун къахьегамах дьахьача художественни произведенеша. Советски поэзена юкъе дикагIчарех цаI лархIа езаш я Ахматова Раисай «Ялатах дола дош» яха поэма. Поэма эттара хьалха хепатехар оай парте Централни органа — «Правда» газета оагIош тIа.

Ала деза, Ахматова Раисай поэтически произведенеш вай мехкарча печатни органашца шерре раьза йолаш кепатташ хилар. Цун стихаш, поэмаш, очеркаш наст-наста вайна гу «Правда», «Известия», «Литературная газета», «Литературная Россия», «Советская Россия» яхача а, кхыча а газетий оагIош тIа, дукхача ерригсоюзни журналаш тIа кепайийтта, уж хаддала хозаш я Москверча, Грозверча радио чу, телевиденегIолла хьаеиаш. Лоацца аьлча, вайна гуш да поэтесса произведенеш ерригача Союзе езаш а езаш а хилар.

Нохч-ГIалгIайчен йовзонхоша ше караерзаяра кIезига дакъа лаьца кхы цхьа жанр а я поэтесса дукха ха йоаццаш караерзаь — из я кинодраматурги. Цо кинодраматургаца Г. Мещеряковца цхьана язйир Свердловски киностуде доаккхаш долча «Вай республиках дола дош» яхача широкоформатни документальни кинофильмана йола сценарий.

Шера я поэтесса творчества диапазон. Цун стихашца, поэмашца, очеркашца вайна гу ялат кхедеш волча ахархочун, станока тIа болх беш волча болхлочун, иразе вахар кхоллаш йолча лоаман кхалсага, малхага санна наьнага делаш долча иразеча бера сурташ. Поэтесса боккхача безамца оттаду шийн творчествоца тхьанара вай иразе а вахар бахьан долаш шоай цIий а дегаш а дIаденнача миллионаш болча советски турпалхой сурт. «Лертбоацараш» яхача шийн стихотворенеца Ахматова Раисас язду:

Укх каш тIа Iоакъа я
уллаш,
Iоакъа тIа къоастаду
тарахь...
Лийгаб хоарцонца
къувсаш.
Бо дуне леп хIанз цар
лирах.

Миллионаш болча советски наха дагара дар да поэтесси чIоагIдеш дар. ХIанз а дукха ба фашисташа духьаларча тIем тIа латташ хиннача шоай даьйх, къонгех, вежарех, моаройх фу хиннад да ховраш, цар деъний мичо доахк ца ховраш.

Ахматова Раисас шийн стихаш ешаш хилча хала да гулбенна наьшта юкъе из башха доапаш ладуегIаш вола саг лаха. Е безаме велакъежар хул ладуегIачун юкъа тIа, е эгIазаи отт. Езача стихофоргна хьежна хул из.

Ахматова поэтически творчество вахарца бувзам болаш хилар да из. Цудухьа цун стихаш ешарий дегашта гарга а хьамсара а я. Ешарашта уж гарга хилар иштта бакъду царех дукха ярая иллеш, романсаш хилла дIаяха хиларо а.

Белгаладанкха дезаш да кхы цхьакха а: Ахматова Раисай поэтически произведенеш йовзаш я доазол арахьарча дунена мехкашка. Цун стихашта перевод хьай венгерски, польски, немций, румынски, французски, английски меттала.

Р. С. Ахматовай поэтически творчество критико а ешараша а лакха мах хоадабь да. 1965-ча шера вай Даьхен столице Москве Нохч-ГIалгIайчен литература кIира хиннача денощка вай литература произведенеш юкъача хана гIоръвьнна волча советски критико Осетров Евгене белгалдаьккхар: Ахматова Раиса творчествах толашагIа йолча советски поэзе цхьа дакъа лаpкIа дезаш хилар, идейни чулоацамца а тоазаля кIоаргалца а цун поэтически произведенеш боккха лоархIам болаш хилар. Йоккха талант йолча советски поэтессех цаI я, аьлар цо, Ахматова.

Хоаш да, Ахматова Раисас общественни вахара юкъе доккха дакъа лоацаш хилар. Барайтта шу да республика йоазонхой Союза правлене председатель йолаш цо болх бу. Дукхача шерашка КПСС Нохч-ГIалгIай обкома членалла, Нохч-ГIалгIай АССР-а Лаккхехьарча Совета председателла херж из.

Кхетадеш ма-хиллара, цо денхарийла ю поэтесса хаддаза бахархошца бувзам лоаттабе, республикерча къахьегамхой хьашташ дизза кхоачашдара гIулакхъ йоагIача оарцагIъяла. Цу декхарех из дика лоархIаелга бакъду хаддаза юрташара, городашкара цунга ухача письмоша.

Ахматова Раиса СССР-а, РСФСР-а йоазонхой Союза правленей член хиларо доккхий декхараш уттаду цунна хьалхашка. КПСС XXII-ча съезде цун делегат йолаш дакъа лаьцар поэтессас. Цун къахьегама лакхара мах а хоадабеш паччахьалкхен совгIаташ — «Знак Почета» яха ордени Ленински юбилейни медали еннай Ахматова Раисайна. Иштта, цунах тиллай Нохч-ГIалгIайчен халкъа поэтесса, яха сийлен цIи.

Р. С. Ахматовай поэзи вахарах дола иллеш лаpкIа езаш я. Цар новкъостал ду ваха, къахьега, къувса. Цудухьа да уж лакха мах болаш.

Аьмад ВЕДЗИЖЕВ,
йоазонхо.

Р. АХМАТОВА.

Наберах даькъад ди, -
тхер а да лешаш,
Новцiолгаш хьахоз,
хIанз дека.
Морхаш я сегалда
саббаре текхаш,
Воабешкаш санна цу
нека.

Бакъда, дIа лерна лев
зIанерай сийрда.
Доших я малхбоале
къегаш.
Хьо хIана лаз-те, дог,
лазар сов кIирдаь. —
Лов, бIаргех хий хилар
легаш?
ХIара тIара тIадам —
ахкаш из зиза,
Орга да цкъа делхаш.
делаш.
Дуцал, дог, фуд хиллар
хьо селлар лазе? —
Лелац со халовех
кхераш.

Хьажал, мел хоза да дIа
лоамий латтар,
Къьнача турпалех
тарра?
Деле из хьувза, дог,
зIек еттаж геттар. —
Иразо виъ бодац
шерра.

Хьажал, хьо, Iуйренга —
мел хоза йоагIа,
Хоалли намоерию
къаш!
Сагото дIакхессе, дог,
Iа ладуегIа. —
Iуйре я вайна йиш
лекхаш.

Гаьнна цигаль,
нана-лоамел дехьагI,
Морхаш, талгIеш еттаж
керчачахь —
Са юрт йисай хьуний
Iиндаргiашкахь...
Хьамсар лоамаш, шо да
са дег чухь.

Маьлха сердал, керда
Iуйре йоагIаш,
Яьрна хургъя цига,
хьесташ бIарг,
Мехкарий, оаш, сапрахь
шоеда эцаш...
Ниц ма елаш шоашта
тальна яр!

Тхоа а кIур а — цигiр
ба са болим,
Аьрзен екар, наькъий
бирса сурт.
Дерриг цига — ираз,
из са кхоллам...
Даим дег чу латта
хьамсар юрт!

Дунено ший ш!
хьайийллай сона,
Хийла гIалаш, хийла
юрташ го.
Бакъда, дог сай, дерриг
иллеш — шоана,
Мехкахой, аз,
йоаккхийеш дIалу!

ГIалгIай меттала яьхар
М.-С. ПЛИЕВ.

Социалистически мехкашка

ДАИМ ГIОР ЙОАЛЛАЧА ЛАЬТТА ЛЕЛАДАР

Монголе къилбаседен широтех интенсивно лаьтта леладу моттиг хургья. Советски гидрологийи почвоведийи тохвамий КIийлен тIа дилла а йиъ метр кIоарга гIорйоаллача эзерча «Зуун-Хара» яхача госхозе мелиоративни балхий хьалхара проект оттаяь. Укхаза лаьрхIад лаьттан кIалхара хиши Iоделхача догIан а дашача лаьх довла а хиши дIаахийтар Iалашдеча керда технологи юкъейоалас. Къайла дренаж кIоаргга лаьттанна кIал гIолла юлларгъяц — из гIоргья 70—80 сантиметр мара лаьттах Iочу а ца йодаш. Духхьал изза кIоарга юлуйода укхаза дIайхача, амма лоацача, аьхкий, йоахал, гIор йоша а еш.

Лаьттанна кIалхарча хий ухата — харшашка чутосса материал госхоза территоре тIа гIалла дудача. Хара яхача хий йистошкара гIуми жагIеи хургба. ГIомара-жагIан луттаргах чакхдаьлча хий отстойника чу гIоргда, цу чура дIайийначa хIамаш деттаргда. Цу технологе торо хулийтаргьа лоацача хана лаьтта акара кийчде, цун хиш режим вийсъе. Специалистий лоархIамегIа, из бахьан долаш хоартолий, хохий, жабуца, дергда Монголе даим доаккъара корнеплодий хьувнкъам цкъан кхазем лакхургба госхозе.

Лаьтта доккъадара системаш хьалъяра балкаш советски мелиоративни техника гIонца дергда Монголе даим гIор йоаллача зоне. Укхаза хьакхьачай гIорадаь лаьтта цемца доаккхаргдола низ бола фрезерни машинаш, дукха ковшаш йола экскаватораш, бай Iобех караш. **АПН**

ДОТТАГIАША ГIО А ДЕШ

Освенцимерча химически комбинато синтетически каучук лоаттаю Польша резиновий автомобильни, когагIирса промышленноста предприятешта. Карарча шера чурча рынкага кхоачаргья 90 эзар тонн гаргга дикагIа йола каучуки.

Иштта кхыча мехкашка дIа а кхухьийт цу предприяте из продукци. Доазол дехьарча 15 мехкарча заказчикашта 36 эзар тонн каучук йохьийтаргья карарча шера. Освенцимe синтетически каучука призводство дегIайоалаеча доккха гIо даьд Советски Союзо. Укхаза оттаяьй цун технически документаци, укхазара йихьай оборудовани, специалисташа новкъостал даьд. **АПН**

Лорий слет

Укх деношка республиканcки медицински училища актови зале чакхъяьлар «Сага вахари могашали тоаяра йоанхо е — хIара лора декхар» яхача дивизагIа йола республикерча кхыннча лорий слет. Цига дакъа лоацаш бар: Нохч-ГIалгIай здравоохранене министр М. П. Катков, цун заместитель Т. Б. Кодюева, КПСС обкома инструктор М. Г. Василенко, министерства керттера специалисташ, республикерча дарбан-профилактически учрежденей къона лораш.

Слета доакъошхой дегIа да къоабел а бийца. М. П. Катков тIехь-тIайоагIача хана шоай хьаькъали, говзали, хьинари кхо ца деш наькъа могашал лораеча къахьега тIахьийхар республикера лорий къона тIехье.

Слет чакхйоалаш наькъа унахцIено лораеча къонача лораш кхайкарал дир.

Н. САДУЛАЕВА.

ХАОТТАМИ ДIАЙИЙНА ХIАМАШИ

Оалаш да: «декабрца чакхдоал шу, цхьабакъда Iа дола дуэп мара дац». Климатически даниеша яхачох, 8 декабре, фегара юкъера температура дукхача шерашка хиннарашца нийсйича лоаьяларгахьа ноль градусал тIехььннача хана, тIаденнад укх шера Iа. Iа дIадоладенна чакхье тоъал бе-бе хиннай температураш. Масала, нагахьа санна денощара температураш 17—18 декабре йIовхала 12—14 градусага кхоачаш лаккхъеннале, 24 декабре белгалъьяьккхай укх шера эттара лохагIа йола температура — 20—22 градус шелал.

ЙIовхалаи шелалаи юкъе лаьттача цу къовсамо доакха лоа делхийтад. Цо кIезиг-дукха юха меттаоттаьй гурахьа йоачаш кIезига хиларах ца тоъаш йиса тIоадал. Кхашка 13—20 сантиметрга кхоачаш лоа диллар. Декабре республика территоре тIа хинна йоачаш 25 миллиметргара 55 миллиметрага кхаьчар. Уж боарамаш цкъан алаазен —шоана тIехъялар.

ЧIоагIа шелал эттача юкъагIа лаьво тешшаме дIакъайла дар кхаш. Iа доаккхаш долча гурахьа дийнача ялаташта эе дергдолча кхерамга кхоачаш шелъенналцар.

Укх тIехьарча денощка кIаьдъеннай. Эттара лакхагIа йола температураш йIовхала пияи градусага кхоач, къулбехьарча районашка — 8—10 градусага. Дашаш кхаташ латт дилла улла лоа. Цун кIоаргал 2—12 сантиметр мара дисадац. Iадоаккхаш йола культураш чоалханеча хьал тIа оттаю кIаьдъяларо, цар шелала духьала оттара низ шея а беш. Гурахьа дийна ялаташ гурахьа кхоачам болаш дегIа ца дахарах дукхача дакъе Iан замалахьарча хаоттама хIайлех тийша дисад.

Iа доаккхаш йолча культурашта дика хьалаш хургда январе. Бетта юкъера температура боарама гаргга хургья. КIаьдбеннача хаоттама тIехьа 10—15 градусага кхоачаш шелал йоагIаргья. Бетта юкъера лаьркIача 30—75 миллиметр — боарамал дукхагIа хургья йоачаш. Цо гIо дергда лаьттанна тIоадал Iоарра.

Л. ТОЛСТОКОРЕНКО,
инженер-агрометеоролог.

Спорта хоамаш

1978 шу дикача толамашца чакхдаьлар «Динамо» яхача республикански ший лоIамера спортивни обществана. Иштта, цу обществерча шин спортсмено — гимнастикас Дегтярева Ларисаси ший лоIамагIа кIалтохаргах лаьтачо Орцуев Хьасанен дунен халкъашта юкъерча класса спорта мастерий цIераш яьхар. ХIаьта СССР спорта мастера цIи яьккха ворхI саг кийчве аьнна тIайца декхараш тIехдика кхоачаш а деш, шийтта сага яьккхар укх обществе из сий дола спортивни цIи. Царна юкъе: гимнастка — Орехова Марина, штангисташ Арсамаков Исраьил, Магомадов Адлам, Кулагин Александр, Банжаев Лечи, Самбаев Яхья, классически хьесапе кIалтохаргах летараш — Мазаев Таус, Заурбеков Лема, Мулаев Хаваж-Баудин, Алиев ГIапур, велосипедист — Холинн Игорь.

* * *

Керда шу хьатIаоттале массехк ди хьалхагIа Татарски АССР столицера — Казанера хоза кхаъ кхаьчар вай республике. «Динамо» ДСО Российски Совете хьалхе яккхара цига чакхъяьккхар Москвера, Ульяновскера, Ростовера, Новосибирскера, Омскера, Астраханера, Орелера, Тюменера, Иркутскера, Кировскера, кхыча городашкара ераш а йолаш 16 командa юкъейоагIаш хиина кхелетарий эIамагIа йолча групперча — 1964—66 шерашка бьача — спортсмений чемпионат. Вай республикера цу яхьашка дакъа лоацаш хиннача 10 спортсмено 6 приз яьккхар. Царна юкъе хьалхара кхо моттиг яьккхар — А. Хамзаева (35 кг), Р. Мусаева (53 кг), А. Абаева (59 кг); хIаьта шоллагIа моттиг — Р. Дадаева (41 кг); кхоалагIа моттигаш — Х. Хамхоева (62 кг), Х. Мулаева (41 кг).

А. БЕК.

Редактор **Т. А. ТЕБОЕВ.**

ТЕЛЕВИДЕНИ

4 ЯНВАРЬ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.40 — Iуйранара гимнастика.
9.00 — Мультфильмай программа.
9.30 — Фильм — берашта. «Ханле-сьминка гIулакхаш». Телевизиони художественни фильм. ШоалагIа сери.
10.35 — «Вай — мехках дола иллеш». Чакхъяьлча — кердадараш.
14.30 — Кердадараш.
14.50 — «Шун кIон дIоагIа». Телевизиони документальни фильм.
15.25 — «Художникех дола дуцараш».
15.55 — Бурганаарча хоккейа йола СССР чемпионат. «Динамо» (Алма-Ата) — «Волга» (Ульяновск). ШоалагIа тайм. Алма-Атера передача.
16.00 — «Зурманчаш, шоаш дола моттиг хьайоазийта!».
17.10 — «Саннин» яхача телевизиони дукхасерийне художественни фильма премьера. 5-гIа, 6-гIа сереш (Австрали).
18.00 — Миллионий ленински университет. «Массе а пайIоразъа кхетаж душ саг кхевар».
18.30 — Фильм-берашта.
18.45 — «Тахан дунен тIа».
19.00 — «Саг а закон а». Передача дIаяьлу юридически Iилмий доктора В. М. Савицке.
19.30 — Бирма къамаш цIейна — Кортиукъален Демна затань программа, Бирма халкъа халхарна ансамбла концерт.
20.05 — «Фаустах дола фильмдар». Телевизиони документальни фильм.
21.00 — «Ха».
21.35 — «Шахрезада» яхача фильм-концерта премьера. Чакхьаьлча — «Тахан дунен тIа» оха информационни выпуск.

II ПРОГРАММА

16.00 — «ГIалатий гIайре». Мультфильм.
16.25 — «Петик бораш» яха телевизиони фильм-балет.
17.00 — «Производственно-технически информаци». «Транспорта лаьрхIа керда гIирса».
17.10 — Спецпаренга хьахьмаш. Ветеринарни Iилмий кандидата Дикаева къамаьл (нохчий меттала).
17.25 — «Техника — кийчон мугIаре» (гIалгIай меттала).
17.40 — «Iуйранара сеъкьа гу». Документальни фильм.
17.55 — Фильм.
18.00 — «Халкъий кхоллам» (нохчий меттала).
18.25 — «Нохч-ГIалгIайчу гIолла». Информационни программа (эрсий, гIалгIай меттала).
19.00 — «Халкъий музыка».
19.25 — «Л. Н. Толстой вай ханарча сцена тIа». Поазонкочун 150 шу дизарв хетаньна театральни фестивала итогашка.
20.15 — «Бийса дьахьала хийла шуна, бераш!».

20.30 — «Iилман вахар».
21.00 — «Художникех дола дуцараш».
21.40 — «Эггара хозагIа дола кемаца». Телевизиони художественни фильм. 2-гIа сери.

5 ЯНВАРЬ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.40 — Iуйранара гимнастика.
9.00 — «Сакъердаме моттиг».
10.00 — Фильм — берашта. «Нийга крокодили». Художественни фильм.
11.05 — Электромузыкальни инструментий ансамбла концерт. Чакхъяьлча — кердадараш.
14.30 — Кердадараш.
14.50 — Спортах дола телевизиони документальни фильмаш.
15.25 — «Шахматни школа». «КIай лаьда».
15.55 — «Цаi массанена тIехьа, массане цхьанна тIехьа». Ленинградера передача.
16.40 — «Москвин москвичаш».
17.10 — «Саннин» яхача телевизиони дукхасерийне художественни фильма премьера. 7-гIа, 8-гIа сереш (Австрали).
18.00 — «Юрт: гIулакхаши декъадараш».
18.30 — «ХьунагIара баьгьнашк». Хореографически фильм.
18.45 — «Тахан дунен тIа».
19.00 — «Эрсий Iа» яхача искусствай фестивала тIеххьара концерт. Кремлевски съездий Дворцера трансляци.
21.00 — «Ха».
21.35 — «Эрсий Iа» яха искусствай фестивала концерт дIалоцIадхьар. Чакхъяьлча — «Тахан дунен тIа». Информационни выпуск.

II ПРОГРАММА

15.45 — Цн. «Классически хьалхара кIалтохаргах авторва йола Россе къуабельен кхьаш».
16.45 — «Колобок». Фильм-концерт.
17.10 — КПСС ЦК ноябрьски Пленума решенеш — вахаре! «Цар кхоачашъяьй пятилетка» (нохчий меттала).
17.05 — «Литературни кIамагIа кхетарараш». Поазонхо С. Чахкиев (гIалгIай меттала).
17.55 — Киножурнал.
18.05 — «Къонал» яха студи.
18.35 — «Нохч-ГIалгIайчу гIолла». Информационни программа (эрсий, нохчий меттала).
19.00 — Хоккейх дола дунен халкъашта юкъера кIамагIахетар. «Детройт Ред Вингз» — «Крылья Советов». Детройтера передача (США). Перерывах — «Бийса дикъьала кийла шуна, бераш».
21.00 — Кубанерча казаний хора концерт.
21.40 — Доазол арахьарча фильма экран. «Кита церт минута йоаккхаргъяь?». Телевизиони художественни фильм (ЧССР).

РАДИО

4 ЯНВАРЬ

6.40 — «Къахьегама ираз». Моторист Тоха Мусаев ларгашка (гIалгIай меттала).
6.50 — Ашараш (гIалгIай меттала).
7.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
7.25 — «Сердало» газета обзор.
7.30 — Хоамаш.
8.25 — Инструментальни музыка (гIалгIай меттала).
8.40 — «Шоана, хьалхах!» яха радиожурнала (нохчий меттала).
9.15 — «СелаIад» яха радиовыпуск (эрсий меттала).
9.45 — КПСС ЦК ноябрьски (1978 шера) Пленума решенеш — вахаре! «Резервех пайда эца» (гIалгIай меттала).
16.00 — «Нохч-ГIалгIайчен спортивне вахар» (эрсий меттала).
16.30 — «Патриот» яха радиожурнал (гIалгIай меттала).
16.45 — «Бахарлоита перепись ю — дерригача халкъа гIулакх» (нохчий меттала).
18.40 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала).

5 ЯНВАРЬ

6.40 — «Юртара Iуйре» (эрсий меттала).
7.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор.
7.20 — «Ленинан наькъ» газета обзор.
7.30 — Хоамаш.
8.25 — «Юртбахаме хьалхе эттараюта». Концерт (нохчий меттала).
8.50 — «Социалистически къуьйл дневника» (эрсий меттала).
9.15 — «Коллектив керда наьн тIаьццан а» (нохчий меттала).
9.30 — «Атеист» яха радиожурнал (эрсий меттала).
9.50 — Ашараш (эрсий меттала).
16.00 — «Закон поаза в дезаш кхоачаш а дез» яха радиожурнал (эрсий меттала).
16.15 — «Болахой вахар» яха радиогазета (эрсий меттала).
16.40 — «Нохч-ГIалгIайчен музыкаш» (гIалгIай меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала).

Хаоттам

Тахан республике гIоллен Грозне морхаш а йолаш, йоачан а йоаццаш. Iуйранна доxк а доалаш, малхбузехьара секунде 0—5 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилен фегара температура республике 0—5, Грозне 1—3 градус йIовхал йолаш хилен тарлу.

Кхоана морхаш а йолаш, лоа а делхаш, доxк а доаллаш, малхбузехьара секунде 7—12 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилен фегара температура бийсана 3—8 градус шелал йолаш, дийнахьа —1 +4 градус йолаш хилен тарлу.

Метеостанций

ТХА АДРЕС: 364051, г. Грозный, Ленина, 9 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехктокхама секретара — 3-34-38; партийни вахарен культурен отделий — 3-61-46; промышленноста отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмой отдела — 3-74-68; бухгалтере — 2-54-30; корректоре — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364051, г. Грозный, ул. Ленина, 9 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни и культуры — 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства 3-42-28; отдела писем — 3-74-68; бухгалтерия — 2-54-30; корректорской — 2-89-88.

Газет арадуал шинарей, ерен, шоаттен деношка

СФ05002. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 17.